

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Організація і методика обліку та аналізу експортно-імпорتنих операцій (на прикладі ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»)»

ШИФР КРМ.ОтаА.1.616-03.2.4

Здобувачки: _____ Процишиної М.О.

Керівник: _____ проф. Мельник Ю.М.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "5" грудня 2024 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

« ____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Процишиної Марини Олександрівни

---

1. Тема роботи: *«Організація і методика обліку та аналізу експортно-імпорتنних операцій (на прикладі ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»)»*

Затверджена наказом ОНТУ від 26 жовтня 2023 р. наказ № 616-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи *5 грудня 2024 р.*

3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.*

---

4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Теоретичні основи обліку та аналізу об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства та аналіз об'єкту дослідження за два роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.*

---

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) *таблиць –28, рисунків –11.*

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **14 серпня 2024 р.**

Керівники роботи _____ Мельник Ю.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Процишина М.О.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	14.08.24 - 15.09.24	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	16.09.24 - 24.10.24	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	25.10.24- 26.11.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	27.11.24 - 5.12.24	

Здобувачка вищої освіти _____ Процишина М.О.

Керівники роботи _____ Мельник Ю.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Процишина М.О. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Організація і методика обліку та аналізу експортно-імпортних операцій (на прикладі ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»)»

Кваліфікаційна робота магістра виконана на актуальну тему стосовно обліку та аналізу дебіторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», що дозволяє ознайомитись з проблемами обліку дебіторської заборгованості в сучасних умовах, процесом відображення їх в обліку та удосконалити систему бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів.

У першому розділі досліджуються теоретичні основи та законодавча база обліку експортно-імпортних операцій підприємства .

У другому розділі наведений фінансово-економічний аналіз діяльності на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

Третій розділ роботи присвячений практиці обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві.

У висновках, які є завершальною частиною кваліфікаційної роботи, підведені підсумки дослідження, сформульовані та обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення обліку експортно-імпортних операцій та покращення економічного стану підприємства.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини – 85 с.;

таблиць – 28;

рисуноків – 11.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	5
1. НАУКОВІ ОСНОВИ, ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ, МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ	
1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві	8
1.2. Методологічні засади обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві	13
1.3. Наукові основи, економічний зміст та завдання аналізу експортно-імпортних операцій на підприємстві	19
1.4. Методологічні засади аналізу експортно-імпортних операцій на підприємстві	24
2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»	
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства	32
2.2. Економічний аналіз діяльності підприємства	37
3. ОБЛІК ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»	
3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві	62
3.2. Бухгалтерський облік експортно-імпортних операцій на підприємстві	74
3.3. Шляхи удосконалення обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві	
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

Основу зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання становлять експортно-імпорتنі відносини, які відкривають доступ до передової технології, управлінського досвіду, істотно впливають на темпи економічного зростання та сприяють збільшенню національного доходу держави.

Окремі аспекти теорії та практики обліку експортно-імпорتنих операцій на сьогоднішній день вважаються дискусійними та потребують подальших наукових досліджень та розробок, які спрямовуються на їх удосконалення. Зокрема, це стосується уточнення інформаційного апарату, який ґрунтується на положеннях та чинних законодавчо-нормативних актів, які іноді можуть суперечити одне одному.

Не в повній мірі розглянуті питання щодо узгодження бухгалтерського обліку експортно-імпорتنих операцій з податковим законодавством. Також недостатньо досліджені облікові методики щодо визнання й оцінки об'єктів обліку та процедури аналітичного обліку експортно-імпорتنих операцій та способи узагальнення інформації про них в регістрах обліку і звітності.

Загальна оцінка стану експортно-імпорتنих операцій в умовах економічної нестабільності особливо важлива для вирішення конкурентної та фінансової стійкості, надійності підприємства, у тому числі за рахунок показників ліквідності, платоспроможності та рентабельності, фінансової стійкості.

Питанням обліку експортно-імпорتنих операцій на підприємстві присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Ю. Брихгема, Л. Гапенскі, Г. А. Велша, Д. Г. Шорта, В. Ф. Палія, В. В. Ковальова, А. Д. Шеремета, А. М. Балтієва, І. Е. Берзєня, К. Ю. Циганкова, І. А. Маслової та ін. Крім того, проблемам обліку імпорتنих операцій присвячені праці провідних вітчизняних вчених: Ф. Ф. Бутиця, І.А. Бланка, А.Г. Загороднього, М.С. Пушкаря, В. В. Сопка, С. Ф. Голова, Н. М. Ткаченко, О. Й. Вівчара та інших.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення

обліку, аналізу та контролю експортно-імпортних операцій на підприємстві в сучасних умовах господарювання.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- дослідити наукові основи, економічний зміст та завдання обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві;
- вивчити методологічні засади обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві;
- розглянути практичні аспекти обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві;
- дослідити наукові основи, економічний зміст та завдання аналізу експортно-імпортних операцій на підприємстві;
- вивчити методологічні засади аналізу експортно-імпортних операцій підприємства;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є сучасні процеси обліку, аналізу та контролю експортно-імпортних операцій на вітчизняних підприємствах.

Предметом кваліфікаційної роботи є сукупність теоретичних питань, загальних принципів, методичних і практичних завдань, пов'язаних з ефективними процесами обліку, аналізу та контролю експортно-імпортних операцій на прикладі ПрАТ «Болградський виноробний завод».

Теоретико-методологічною базою роботи є концепції, положення і пропозиції, що містяться у наукових публікаціях вітчизняних і зарубіжних фахівців з проблем обліку, аналізу та аудиту експортно-імпортних операцій підприємства в сучасних умовах господарювання; законодавчій, нормативно-правовий та інструктивний матеріал, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти аудиту, міжнародні стандарти фінансової звітності; дані

офіційної статистичної, бухгалтерської та податкової звітності з базового підприємства дослідження.

В роботі використовувались наступні методи: аналіз, синтез, огляд діючого законодавства, фінансово-економічні методи, аналіз даних офіційної статистичної, бухгалтерської та податкової звітності, методика проведення аудиту, в тому числі загальнонаукові та специфічні методи, методика проведення фінансового аналізу.

Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися, отримали позитивну оцінку та були апробовані на науковому колоквіумі «Дослідження найбільш важливих проблем і напрямів: розвитку харчової промисловості та її підгалузей, експортного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі АПК України та її результативності»; облік, аналіз і аудит як сучасні інструменти управління діяльністю суб'єктів національної економіки» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри обліку та аудиту ОНТУ.

1. НАУКОВІ ОСНОВИ, ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ, МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві

Синтез експортних та імпортних операцій забезпечує підприємству становлення нових відношень з контрагентами, що надає можливість розвивати відповідні напрямки отримання доходу. В свою чергу, облік експортно-імпортних операцій надає можливість систематизувати та передавати інформацію про стан розрахунків з іноземними дебіторами та кредиторами суб'єкта господарювання для прийняття ефективних управлінських рішень. Важливим аспектом у дослідженні питань обліку експортно-імпортних операцій є формування підходів, як нормативного, так й наукового характеру щодо основних категорій зовнішньоекономічної діяльності.

Функціонування сучасного підприємства пов'язано з організацію діяльності не тільки на внутрішньому, але й на зовнішньому, що відкриває нові можливості для розвитку суб'єкта господарювання.

Проблемні питання формування та обліку експортно-імпортних операцій представлені в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: Ф. Ф. Бутинця, М. А. Вахрушиної, К. Друрі, Т. П. Карпової, В. Е. Керімова, Л. В. Нападовської, В. Ф. Палія, М. С. Пушкара,.

Облікові аспекти експортно-імпортних операцій розкривають у своїх публікаціях такі вчені, як Г.Ю. Коблянська, А.С. Кабиткина, Н.Н. Парасоцкая, Н.В. Ульянова, О.О. Беляков; І.В. Жиглей; О.І. Степаненко, І.О. Лукашова, Л.І. Жидеева, О.О. Беляков, О.В. Рура, Л.І. Ірха, Н.В. Федькевич, С.А. Пахомов, Е.Н. Курганова.

Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності,

побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [5].

Види зовнішньоекономічної діяльності, які можливо здійснювати в межах правового поля України, представлено на рис. 1.1.

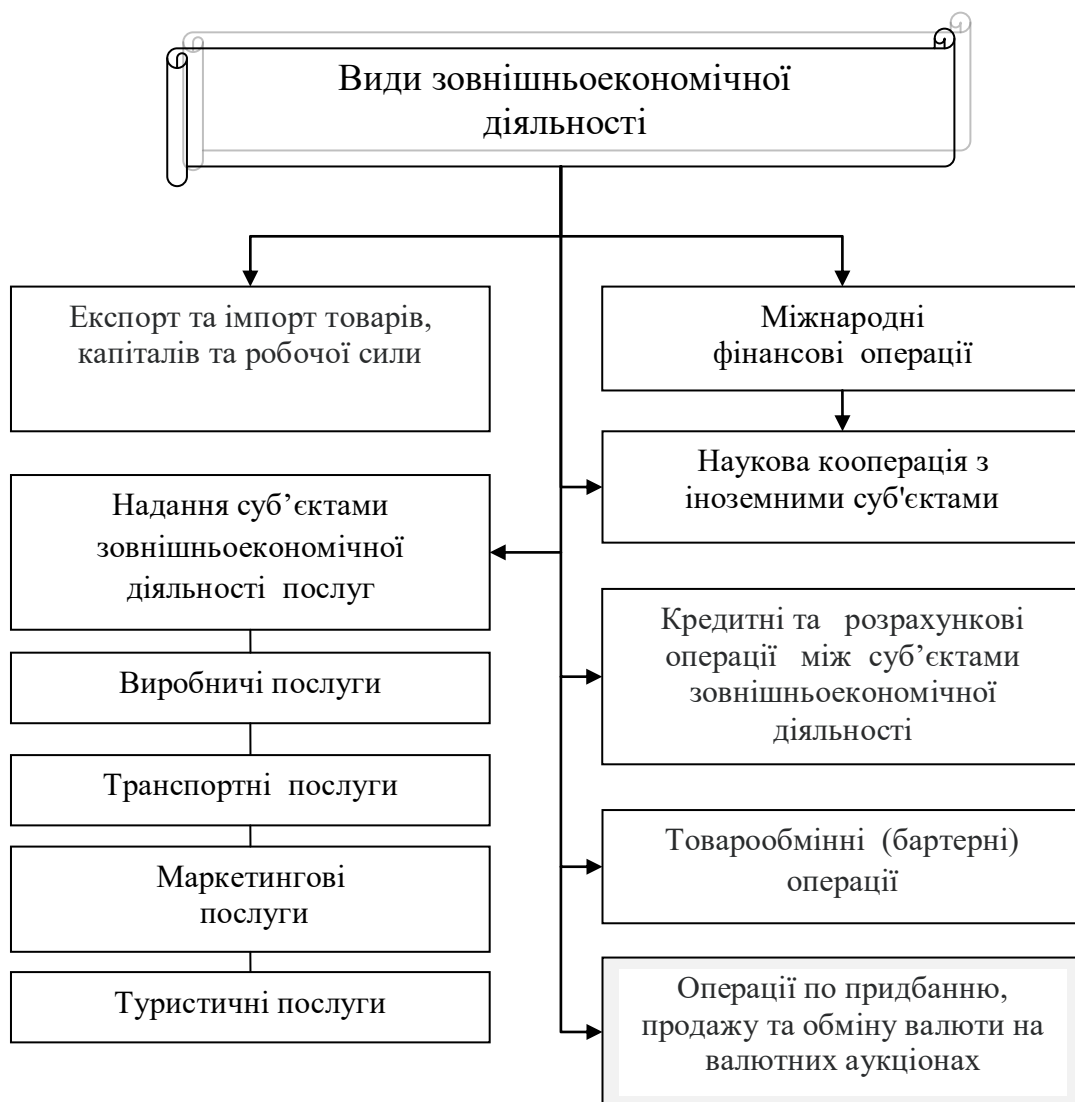

Рис. 1.1. Види зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Отже, зовнішньоекономічна діяльність має широкий спектр видів, до яких відносяться [5]:

- експорт та імпорт товарів та інших об'єктів;
- надання послуг іноземним або іноземними суб'єктам (виробничих, страхових, консультаційних, облікових, аудиторських);

- наукова, технічна, виробнича кооперація;
- кредитні, розрахункові, бартерні та лізингові операції;
- спільна підприємницька діяльність тощо.

Структура експорту в Україні має сировинну спрямованість, що характерно для малорозвинених держав, а також нераціональну структуру імпорту та його використання.

Перевагу в зовнішньоекономічній діяльності потрібно віддавати розвитку експорту, тому що купівлю імпортованих товарів можливо здійснювати тільки при наявності іноземної валюти, або конкурентоспроможності продукції.

Крім того, значні можливості України в розширенні експортних ресурсів пов'язані з конверсією оборонних галузей, налагодження різних видів кооперативних зв'язків з партнерами зарубіжних країн, реалізацію наукового потенціалу на каналах ліцензійної торгівлі тощо.

Відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» імпорт є купівля українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктах господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами [5].

В свою чергу, експорт (експорт товарів) - продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів [5].

Формування інформаційних масивів за експортними географічними сегментами досліджує Г.Ю. Коблянська [49]. На окремих авторів формування інформаційних масивів за експортними географічними сегментами у звітності забезпечить надання інформації про доходи, витрати і фінансові результати від здійснення експортних операцій. Визначення

фінансового результату від експортно-імпортних операцій є синтетичний облік їх здійснення.

Облік товарів (робіт, послуг) здійснюється на момент ввезення в межі або вивезення за межі економічної території країни. Зовнішньоекономічна діяльність України щодо ввезення та вивезення товарів методом водного, залізничного, автомобільного чи повітряного транспортування обліковується за датою оформлення митної декларації [5].

Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В., зазначають, що метою бухгалтерського обліку операцій пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю, є подання повної, відповідної, своєчасної і правдивої інформації до адміністрації, податкових і статистичних органів та іншим користувачам [27].

Оляднічук Н.В., Підлубна О.Д. зазначають, що підставою для обліку імпортно експортних операцій є договірні, супроводжувальні, дозвільні, митні, страхові, розрахунково платіжні та претензійні документи [58].

При здійсненні експортно-імпортних операцій підприємства керуються принципами:

- суверенітету (самостійно та незалежно здійснювати діяльність та неухильно виконувати договірні умови в галузі міжнародних економічних відносин);
- свободи (право добровільно вступати у зовнішньоекономічні зв'язки);
- юридичної рівності та недискримінації (рівність перед законом всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від форм власності);
- верховенства закону (регулювання зовнішньоекономічної діяльності лише чинними законами України);
- захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (держава забезпечує рівнозначний захист інтересів вітчизняних та іноземних суб'єктів господарської діяльності);
- еквівалентності обміну (недопущення демпінгу при ввезенні та вивезенні).

Особливої уваги потребує питання здійснення експортно-імпортних операцій з країнами членами об'єднань (положення Угоди про асоціацію в частині запровадження вільної торгівлі між Україною та державами членами Європейського Союзу; Зона вільної торгівлі між Україною та Канадою; СНД; СОТ, Європейська асоціація зони вільної торгівлі), адже здебільшого саме положення даних документів визначають особливості бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності.

Крім того, окремі автори у своїх наукових дослідженнях звертають увагу на те, що для експорту та імпорту товарів на законодавчому рівні визначено документ, яким оформлюється здійснення таких зовнішньоекономічних операцій – вантажно-митна декларація та інші документи, які є джерелом інформації для ведення бухгалтерського обліку.

Таким чином, основними завданнями обліку експортно-імпортних операцій є:

- формування достовірної інформації про реалізацію експортованих товарів;
- своєчасне виявлення та правильне визначення фінансового результату від експорту, за кожною угодою;
- формування достовірної інформації про стан розрахунків з іноземними покупцями та посередниками;
- формування достовірної інформації про курсові різниці [27].

Таким чином, ефективність обліку експортно-імпортних операцій підприємства залежить від системного документування, оформлення та контролю за господарськими операціями в результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, що напряму впливає на визначення підсумкових показників суб'єкта господарювання та дає можливість управляти вільними фінансовими ресурсами.

1.2. Методологічні засади обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві

Загальні аспекти щодо експортно-імпортних операцій на підприємстві закріплені в основних нормативних документах, а саме: Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [5], Господарському кодексі, Митному кодексі України, НП(С)БО 1 [7], П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 16 «Витрати» [11], Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Законі України «Про оплату праці», а також у Плані рахунків та Інструкції по його застосуванню, яким передбачено порядок здійснення обліку експортно-імпортних операцій суб'єкта господарювання.

Детальна характеристика нормативно-правового регулювання експортно-імпортних операцій наведена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Нормативно-правове регулювання експортно-імпортних операцій

	Рівень нормативного регулювання	Назва нормативного документу
	2	3
	Перший рівень	Господарський кодекс України, Митний кодекс України, Податковий кодекс України Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
	Другий рівень	Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті»
	Третій рівень	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 15 «Доходи», П(С)БО 16 «Витрати»
	Четвертий рівень	Плані рахунків та Інструкції по його застосуванню Дekret Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю»

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності ведуть бухгалтерський та оперативний облік експортно-імпортних операцій, а також статистичну

звітність, яку надсилають органам Державної статистики України. Для бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності користуються планом рахунків та інструкцією про його використання, що діють на території України, та відповідними змінами і доповненнями, які відображають специфіку зовнішньоекономічної діяльності.

Здійснення митних платежів при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності регулюється Митним та Податковим кодексами України. Згідно зі ст. 3 Митного кодексу України «при здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, застосовуються норми законів України та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, чинні на день митної декларації органом доходів і зборів України» [2].

Слід зазначити, що облік товарів (робіт, послуг) здійснюється на момент ввезення в межі або вивезення за межі економічної території країни. Зовнішньоекономічна діяльність України щодо ввезення та вивезення товарів методом водного, залізничного, автомобільного чи повітряного транспортування обліковується за датою оформлення митної декларації.

Крім того, моментом експорту або імпорту товарів, що не підлягають митному декларуванню, є дата оформлення приймально-здавального акту або дата платіжного документу [1].

Відображення в обліку операцій з відвантаження товарів іноземному покупцеві здійснюється в залежності від терміну оплати: передплата чи післяплата. Тому на етапі аналітичного і синтетичного обліку експортно-імпортних операцій необхідно систематизувати операції поставки товару (робіт, послуг) та їх оплати відповідно до термінів оплати. Алгоритм обробки вхідних облікових даних передбачає отримання результату у вигляді аналітичного і синтетичного обліку.

Для узагальнення інформації про розрахунки з іноземними покупцями, здійснені протягом звітного періоду, призначений рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», субрахунок 362 «Розрахунки з іноземними покупцями». Загальна схема рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» представлена на рис. 1.2.

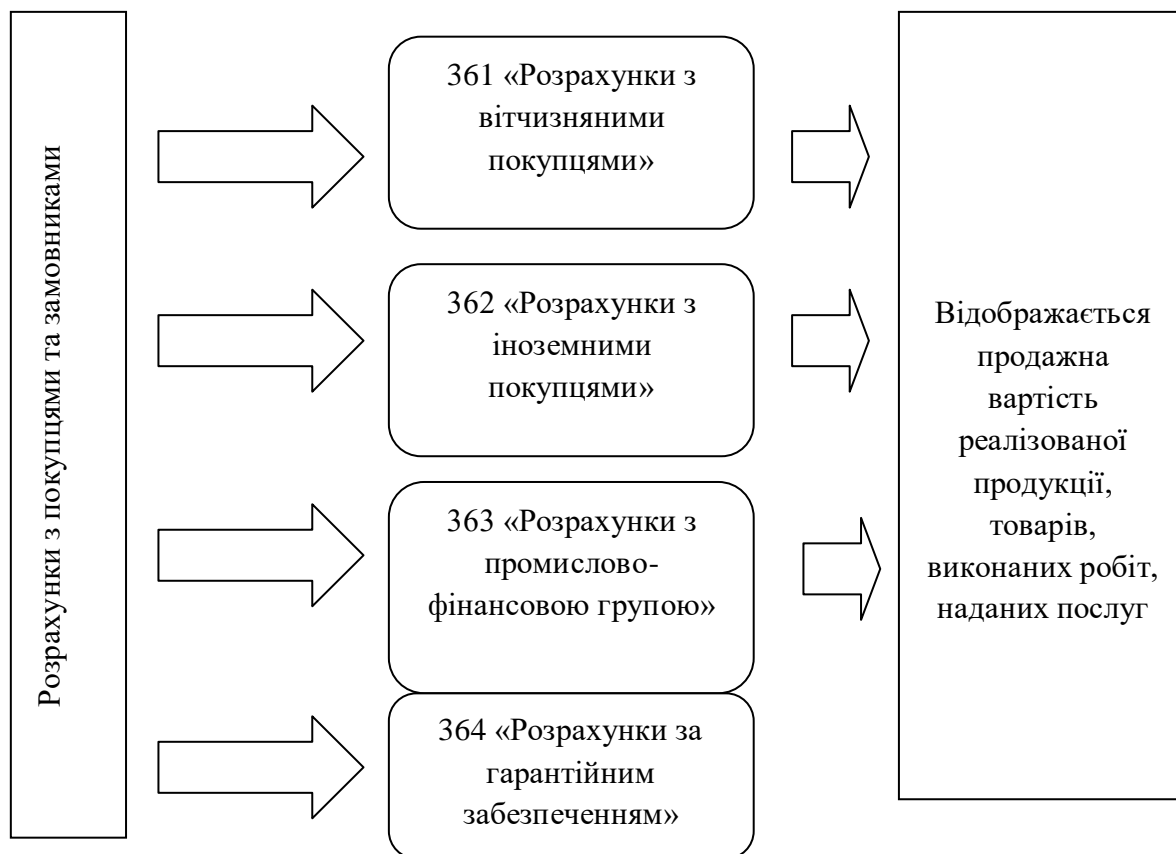
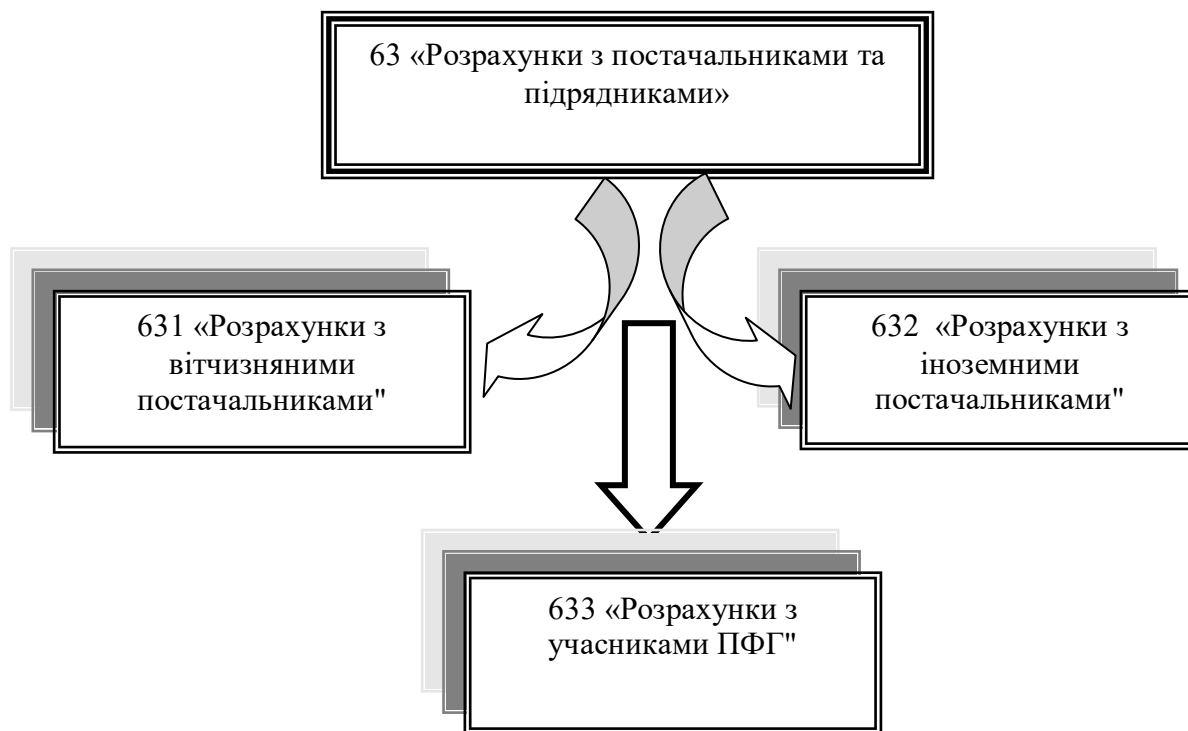

Рис. 1.2. Структура рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»

За дебетом субрахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» на підставі бухгалтерських довідок (розрахунків), накладних, рахунків відображається збільшення дебіторської заборгованості за реалізовані товари (роботи, послуги), за кредитом - погашення дебіторської заборгованості іноземними покупцями (замовниками) шляхом перерахування коштів.

Для узагальнення інформації про виникнення кредиторської заборгованості щодо іноземних постачальників використовується рахунок 63

«Розрахунки з постачальниками та підрядниками», субрахунок 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками». Структура рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» представлена на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Структура рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

За кредитом субрахунку 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» на підставі бухгалтерських довідок (розрахунків), накладних, актів, рахунків відображається збільшення кредиторської заборгованості за отримані від іноземного постачальника товари (роботи, послуги), за кредитом - погашення кредиторської заборгованості іноземним постачальникам шляхом перерахування коштів з поточного рахунка або сплати готівкою.

Витрати на підготовку товарів до відвантаження, їх перевезення всередині країни та за кордоном, вантажно-розвантажувальні роботи, страхування та зберігання вантажів в дорозі, оплата зборів за митне оформлення вантажу накопичуються на рахунку 93 «Витрати на збут» з

подальшим їх перенесенням до складу фінансових результатів на рахунок 79 «Фінансові результати».

Важливим аспектом формування належних відносин між іноземними контрагентами є договір специфічної форми. Укладання договорів купівлі-продажу товарів (робіт, послуг) та товарообмінних договорів між українськими та іноземними суб'єктами підприємницької діяльності здійснюється незалежно від форм власності та видів діяльності.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) – матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності [7].

Крім того, відповідно до чинного законодавства виручка резидентів в іноземній валюті в результаті здійснення експорту товарів підлягає зарахуванню на валютні рахунки у банках, в строки, вказані в контрактах, але не пізніше 180 календарних днів з дати митного оформлення (вантажної митної декларації, іншого документа, що засвідчує виконання робіт чи надання послуг).

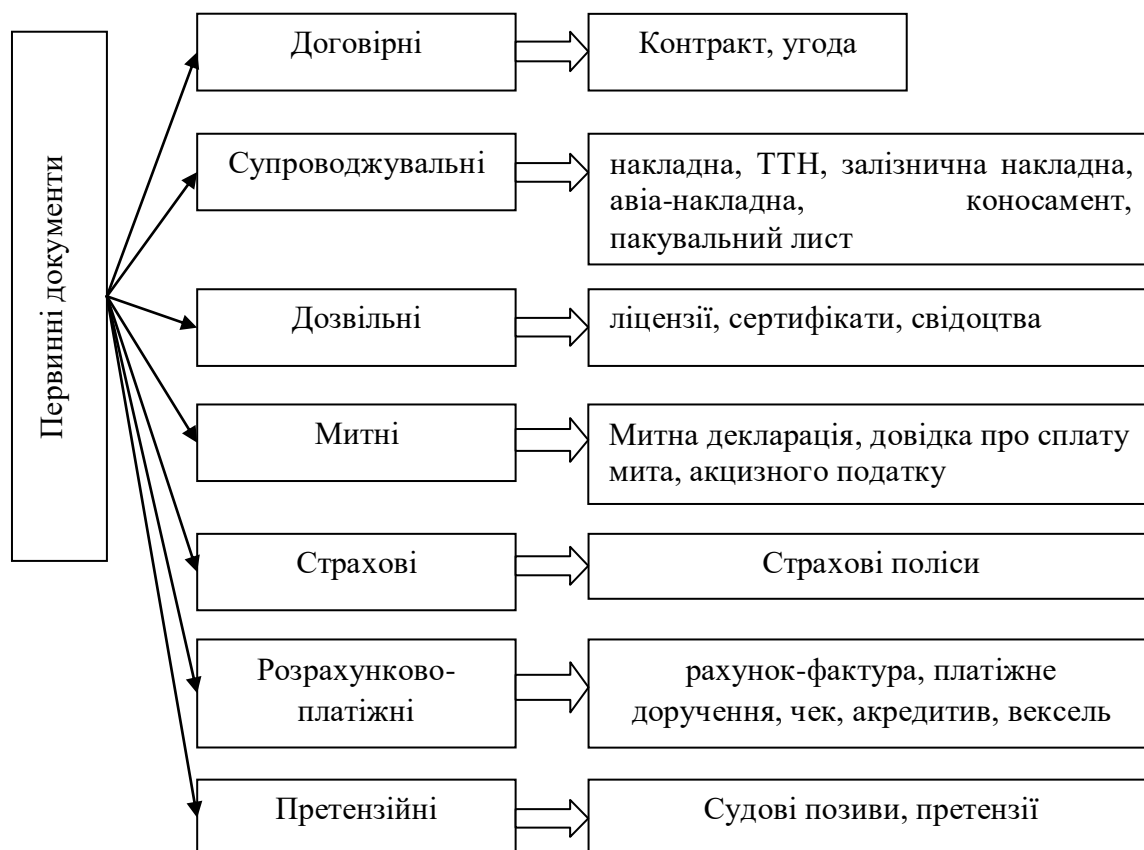
Облік розрахунків з іноземними постачальниками має певні особливості, які визначаються П(С)БО № 21 «Вплив змін валютних курсів».

Відображення експортно-імпортних операцій здійснюється на основі первинних документів, до яких відносять окремі підтверджуючі та супровідні документи, класифікація яких представлена на рис. 1.4.

Враховуючи рис. 1.4, до первинних документів, які відображають факт здійснення експортно-імпортової операції відносяться:

- рахунок-фактура (інвойс);
- накладна, товарно-транспортна накладна;
- залізнична накладна, авіа-накладна;
- коносамент;
- пакувальний лист;
- митна декларація;

- податкова накладна;
- платіжне доручення, чек;
- акредитив, вексель тощо.

Рис. 1.4. Класифікація первинних документів з обліку експортно-імпортних операцій

Митна декларація – заява встановленої форми, в якій особою зазначено митну процедуру, що підлягає застосуванню до товарів, та передбачені законодавством відомості про товари, умови і способи їх переміщення через митний кордон України та щодо нарахування митних платежів, необхідних для застосування цієї процедури [1].

В свою чергу, декларація митної вартості - це документ встановленої форми, що подається декларантом і містить відомості щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України чи стосовно яких змінюється митний режим [1].

Відповідно до норм чинного законодавства обов'язковими митними платежами є:

- мито;
- акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції);
- податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції).

Крім того, рахунок-фактура або інвойс фактично є документом, згідно якого проводиться оплата за товар.

Коносамент представляє собою товаророзпорядчий документ, цінний папір, що видається морським перевізником вантажу його відправнику, що засвідчує прийняття вантажу до перевезення і містить зобов'язання доставити вантаж до пункту призначення і передати його одержувачу, враховуючи вид транспорту для доставки товару (продукції).

Експортно-імпортні операції характеризуються певними специфічними аспектами не тільки щодо оформлення, але й щодо відображення в обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Саме тому, важливим етапом у систематизації інформації щодо розрахунків з іноземними покупцями та постачальниками є не тільки своєчасне отримання необхідних документів та складання бухгалтерських проводок, але й чітке дотримання процедур, які прописані у чинному законодавстві України, що є запорукою ефективної діяльності суб'єкта господарювання.

1.3. Наукові основи, економічний зміст та завдання аналізу експортно-імпортних операцій на підприємстві

Сучасні підходи щодо визначення сутності аналізу імпоротно-експортних операцій характеризуються різноманітністю прийомів, методів та системою показників.

Підвищення ефективності діяльності підприємства можливе за рахунок оцінки основних показників, у тому числі імпоротно-експортних операцій, що

набуває все більшого значення для суб'єктів різних форм власності, незалежно від видів та напрямків діяльності.

Теоретичні та методологічні питання імпортно-експортних операцій підприємства розкривають у своїх працях такі вітчизняні науковці, як: А. Ветров, С. Воронов, Е. Хохлов, С. Долгов, А. Покровський, В. Козик, Л. Панкова, Я. Карп'як, О. Григор'єв, А. Босак, Ю. Савинов, А. Доктор, Н. Ткаченко, Л. Савчук та інші.

Наукові підходи щодо визначення основних індикаторів експортно-імпортних операцій базуються на системі базових показників, за допомогою яких можливо визначити найбільш ефективні операції, які пов'язані з виникненням дебіторської та кредиторської заборгованості з іноземними контрагентами.

Основною причиною участі підприємства в експортній діяльності є прагнення до збільшення прибутків від продажів. При цьому своєчасна оцінка зовнішньоекономічної діяльності підприємства дає можливість оптимізувати окремі напрямки та виявити резерви підвищення ефективності реалізації експортно-імпортних операцій.

Схема аналізу експортно-імпортних операцій підприємства представлена на рис. 1.5.

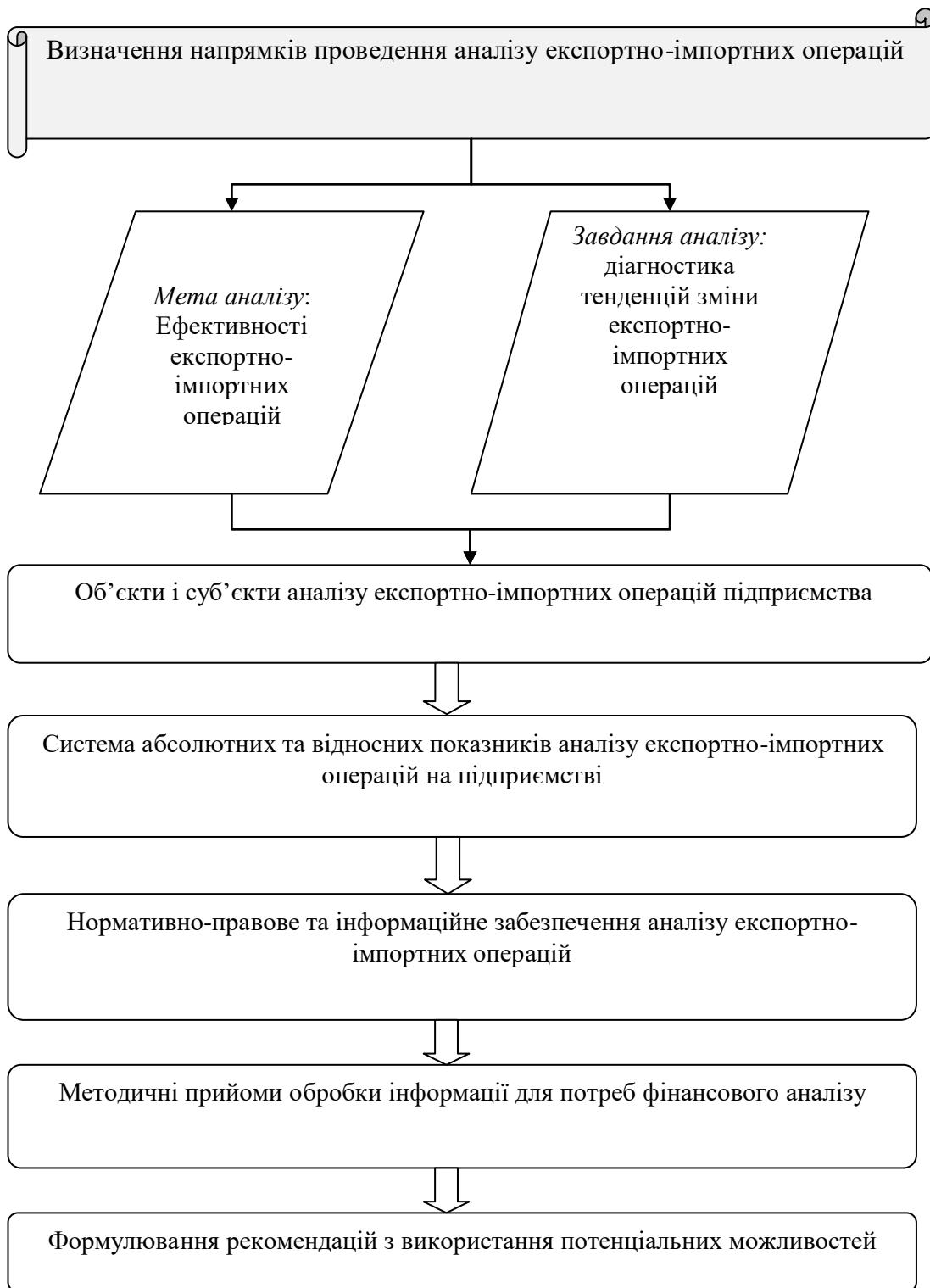

Рис. 1.5. Схема аналізу експортно-імпортних операцій на підприємстві

Для узагальненого визначення правових аспектів ЗЕД можна використовувати показник індексу економічної свободи. Індекс економічної

свободи визначається кількістю балів, що набираються країною з урахуванням десятиох економічних чинників.

Чим більше очок, тим вище втручання в економіку (а отже, і нижча в цій країні економічна свобода). Використовуються такі чинники, як торгова політика, податкова політика, втручання уряду в економіку, монетарна політика, потоки капіталу й іноземні інвестиції, банківська політика, контроль заробітної плати і цін, права власності, регулювання і чорний ринок.

По кожній з цих десяти категорій використовуються близько п'ятдесяти незалежних економічних критеріїв для одержання емпіричної картини рівня економічної свободи в кожній країні [27].

Окремі автори, а саме, А.М. Вічевич і О.В. Максимець вважають, що до показників ефективності належать: валютна ефективність експорту/імпорту; ефективність експорту/імпорту; середня тривалість обороту експортної (імпортної) операції; коефіцієнт віддачі коштів від експортних/ імпортних операцій; ефективність експорту/ імпорту [77].

В свою чергу, О.П. Гребельник ділить показники ефективності діяльності на дві великі групи. До першої групи дослідник зараховує показники, що характеризують абсолютну величину економічного ефекту і визначаються як різниця між результатом та витратами, а також порівняльні показники ефективності, які визначаються як відношення результату до витрат щодо варіанта зовнішньоекономічних контрактів.

Метою аналізу експортно-імпортних операцій підприємства є виявлення, оцінка та мобілізація резервів подальшого підвищення їх якості, ефективності та аналітичного супроводження етапів технології прийняття управлінських рішень у цьому виді діяльності.

Незважаючи на відмінності в поглядах щодо класифікації системи показників, більшість авторів дотримуються думки, що ефективність експортно-імпортних операцій потрібно аналізувати окремо за напрямками такої діяльності, а потім визначати загальний ефект.

Враховуючи добутки науковців, основними завданнями аналізу експортно-імпортних операцій підприємства є:

- оцінка раціональності використання коштів за експортно-імпортними контрактами;
- аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості за експортно-імпортними операціями;
- аналіз впливу факторів на показники експорту (імпорту);
- оцінка динаміки експорту та імпорту на підприємстві;
- оцінка впливу експорту (імпорту) продукції на фінансові результати підприємства.

Деталізація зазначених завдань аналізу дає можливість досконального дослідження існуючих проблем, виявлення слабких сторін та загроз, а також застосування пріоритетних напрямків діяльності суб'єкта господарювання.

Однією з перших особливостей аналізу експортно-імпортних операцій на сучасному етапі його розвитку є необхідність використання для всебічної аналітичної оцінки зовнішньоторговельних процесів і зв'язків системи показників, оскільки можливості окремого економічного показника обмежені тому, що він відображає лише одну сторону багатогранної зовнішньоекономічної діяльності об'єкта дослідження.

Економічний показник це лише величина наданої інформації та ознак, які визначають економічну сутність, зміст та приналежність інформації. Необхідність використання сукупності взаємопов'язаних показників, тобто їхньої системи, обумовлено ще й тим, що усі види економічної діяльності підприємства, і зовнішньоекономічної діяльності у тому числі, є складовими його соціально-економічної системи, якій притаманні певні зв'язки і залежності.

Отже, кожне підприємство повинно розробляти на основі існуючих підходів власну методику аналізу, яка буде відповідати особливостям діяльності підприємства, специфіці виробничого процесу та поставленим

завданням аналізу в кожному конкретному випадку суб'єкта господарювання.

1.3. Методологічні засади аналізу експортно-імпортних операцій на підприємстві

Процес здійснення аналізу експортно-імпортних операцій базується на розроблених методиках, в основі яких лежить динамічний та факторний аналіз, що саме дає можливість не тільки виявити негативні фактори впливу на результативні показники, але й зосередитись на використанні потенціальних можливостей.

Визначення та дослідження Індикаторів, які характеризують експортно-імпортні операції, яка включає в себе три групи показників ефективності, а саме:

- показники ефективності експорту;
- показники ефективності імпорту;
- показники ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

Слід відзначити, що суттєвим аспектом аналізу експортно-імпортних операцій є визначення суми накладних витрат. Адже накладні витрати при експорті (імпорті) в Україні та за кордоном включають: витрати з перевезення товарів, витрати з навантаження-розвантаження товарів, витрати зі зберігання товарів, витрати зі страхування.

У разі експорту або імпорту продукції до структури накладних витрат додаються витрати, що пов'язані з митним перетинанням кордону: мито, митні збори, акцизний збір (по підакцизній продукції). Отже при аналізі накладних витрат доцільно визначити відносний рівень накладних витрат в Україні (визначає скільки на кожну гривню виробничої собівартості при експорті припадає накладних витрат у гривнях, та скільки з кожної гривні виручки витрачено на сплату накладних витрат у гривнях при експорті продукції) і відносний рівень накладних витрат за кордоном (характеризує скільки з кожної одиниці іноземної валютної виручки, отриманої від

експорту продукції, витрачено на сплату накладних витрат в іноземній валюті, та скільки на кожну одиницю імпоротної вартості товару припадає накладних витрат у іноземній валюті).

Основні етапи методології визначення головних показників економічної ефективності експортно-імпортних операцій пов'язані зі застосуванням показників виробничої собівартості, повної собівартості експорту, валютної виручки нетто від експорту продукції, імпоротної вартості та виручки нетто від імпорту продукції.

Відзначимо, що для визначення ефективності експортно-імпортних операцій підприємства доцільно застосовувати наступні показники:

1. Ефективність виробництва експортної продукції (характеризує результат господарської діяльності підприємства при виробництві продукції на експорт);

2. Комерційна ефективність експорту продукції (визначає доцільність проведення підприємством експортної операції);

3. Комерційна ефективність імпорту (характеризує доцільність проведення підприємством імпоротної операції);

4. Ефективність використання імпоротної продукції в господарській діяльності підприємства;

5. Комерційний ефект товарообмінних операцій підприємства. Аналіз показників ефективності зовнішньоторговельних операцій характеризує ступінь вигідності для підприємства проведення як окремих операцій, так і всієї зовнішньоторговельної діяльності за визначений період часу [36].

При аналізі ефективності експорту продукції доцільно також визначити вплив факторів на ефективність експорту способом «ланцюгових підстановок».

До факторів, що впливають на ефективність експорту слід віднести: кількість, ціну-брутто, рівень накладних витрат в іноземній валюті, курс валюти, виробничу собівартість, рівень накладних витрат в Україні.

А до факторів, що впливають на ефективність імпорту відносяться: кількість, ціна-брутто, рівень накладних витрат в Україні та за кордоном, курс валюти, фактурна вартість.

Аналіз ефективності товарообмінних операцій здійснюється за тією самою методикою, що і аналіз ефективності експорту та імпорту продукції. Взаємозв'язок головних показників економічної ефективності зовнішньої торгівлі відображає послідовність зовнішньоторговельного обміну від початкової стадії (виробництво експортної продукції) до заключної стадії (використання імпортованої продукції замість її вітчизняного виробництва).

Аналіз експортно-імпортних операцій підприємства проводиться в декілька етапів, які передбачають проведення аналітичної роботи, яка пов'язана з основними завданнями діагностики зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання.

При проведенні одночасних аналітичних досліджень для одержання узагальненої інформації схема аналізу повинна бути раціонально уніфікованою.

Від вихідної інформації залежить якість проведених досліджень та аналітичних процедур. Саме тому визначення джерел аналізу експортно-імпортних операцій – це процес, який потребує точності та достовірності.

Отже, основними джерелами інформації для аналізу експортно-імпортних операцій підприємства є:

- звітна фінансова інформація (Форма № 1 - Баланс (Звіт про фінансовий стан) (Додаток 1,5), Форма № 2 - Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
- облікова інформація (реєстри за рахунками 36, 63, 65, 31 тощо);
- комерційні та супровідні документи;
- платіжні документи, у тому числі митні документи.

Слід зазначити, що використовуючи лише дані фінансової звітності можливо сформулювати систему показників, які характеризують ефективність витрат, дають змогу підприємствам контролювати структуру витрат за

окремими експортними операціями і таким чином підвищувати рівень конкурентоспроможності продукції, забезпечувати обґрунтування управлінських рішень щодо подальшої раціоналізації результатів діяльності.

Отже, дослідження та оцінка експортно-імпортних операцій підприємства здійснюється відповідними напрямками економічного аналізу:

- аналіз виконання зовнішньоекономічних контрактів;
- аналіз раціональності використання коштів за експортно-імпортними контрактами;
- аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості за експортно-імпортними операціями;
- аналіз впливу факторів на показники експорту (імпорту).

Необхідно підкреслити, що реалізація зазначених напрямків можлива завдяки використанню наступних методів та прийомів фінансового аналізу:

- горизонтальний або трендовий аналіз витрат базується на вивченні показників у часі. У процесі використання даного прийому аналізу розраховуються темпи зростання окремих видів витрат експорту, визначаються загальні тенденції зміни;
- вертикальний або структурний аналіз експортно-імпортних операцій, заснований на структурному розкладанні агрегованих показників його формування, розподілу і використання [54].
- факторний аналіз, який оцінює вплив окремих факторів на відповідні показники, що дає можливість виявити та усунути негативні фактори зовнішнього та внутрішнього середовища.

Основні напрямки аналізу експортно-імпортних операцій підприємства, які дають можливість оцінити стан та їх динаміку, його елементи та провести оцінку впливу показників ефективності використання ресурсів, представлено на рис. 1.6.

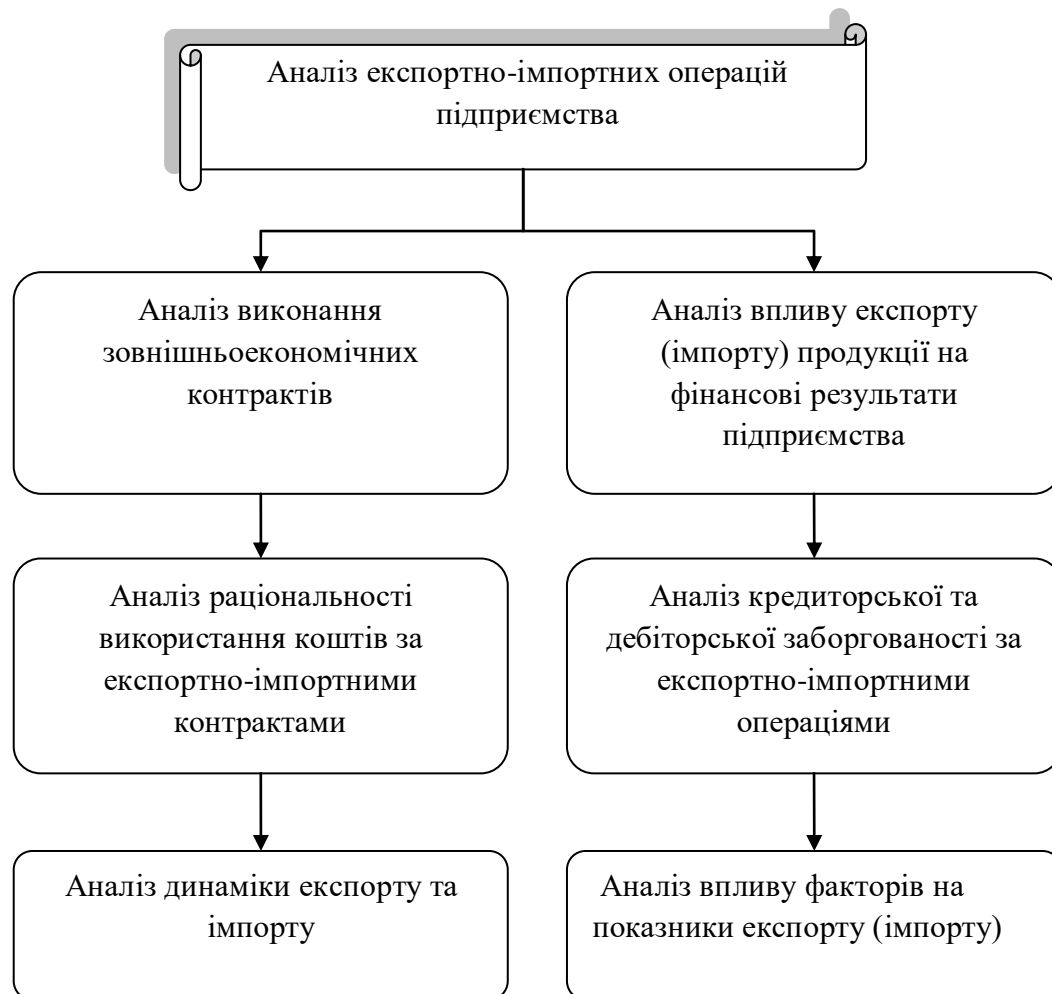

Рис. 1.6. Напрямки аналізу експортно-імпортних операцій підприємства

Достовірна інформація про отримані результати фінансового аналізу від експортно-імпортних операцій потрібна для прийняття ефективних управлінських рішень, що приведе до досягнення значної економічної ефективності виробництва та рентабельності продукції. Правильно обраний підхід до аналізу експортно-імпортних операцій потрібен для їх планування і прогнозування в майбутньому періоді.

Для отримання якісних показників доцільно проводити поетапний моніторинг витрат суб'єктів господарювання, сутність якого полягає у поєднанні на різних етапах аналізу певного спектру різноманітних методів:

- коефіцієнтного методу;
- методів горизонтального та вертикального порівняльного аналізу;

- трендового методу;
- методу базисних підстановок;
- методу відносних різниць;
- методів кореляційного;
- методів регресійного аналізу.

Дані методи дають можливість не тільки проводити аналіз статей балансу підприємства, але і здійснювати порівняльний аналіз за підприємствами окремого виду економічної діяльності, у тому числі зовнішньоекономічної.

Трендовий аналіз ґрунтується на порівнянні кожної позиції звітності з низкою попередніх періодів і визначенні тренду, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства та індивідуальних особливостей його діяльності в окремих періодах. За допомогою трендового аналізу формуються можливі значення показників у майбутньому.

Висновки до першого розділу

. Синтез експортних та імпортних операцій забезпечує підприємству становлення нових відношень з контрагентами, що надає можливість розвивати відповідні напрямки отримання доходу. В свою чергу, облік експортно-імпортних операцій надає можливість систематизувати та передавати інформацію про стан розрахунків з іноземними дебіторами та кредиторами суб'єкта господарювання для прийняття ефективних управлінських рішень.

Важливим аспектом у дослідженні питань обліку експортно-імпортних операцій є формування підходів, як нормативного, так й наукового характеру щодо основних категорій зовнішньоекономічної діяльності.

Отже, зовнішньоекономічна діяльність має широкий спектр видів, до яких відносяться:

- експорт та імпорт товарів та інших об'єктів;

- надання послуг іноземним або іноземними суб'єктам (виробничих, страхових, консультаційних, облікових, аудиторських);

- наукова, технічна, виробнича кооперація;

- кредитні, розрахункові, бартерні та лізингові операції;

Таким чином, основними завданнями обліку експортно-імпортних операцій є:

- формування достовірної інформації про реалізацію експортованих товарів;

- своєчасне виявлення та правильне визначення фінансового результату від експорту, за кожною угодою;

- формування достовірної інформації про стан розрахунків з іноземними покупцями та посередниками;

Загальні аспекти щодо експортно-імпортних операцій на підприємстві закріплені в основних нормативних документах, а саме: Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [10], Господарському кодексі, Митному кодексі України, НП(С)БО 1 [6], П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 16 «Витрати» [10], Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Законі України «Про оплату праці», а також у Плані рахунків та Інструкції по його застосуванню, яким передбачено порядок здійснення обліку експортно-імпортних операцій суб'єкта господарювання.

Для узагальнення інформації про розрахунки з іноземними покупцями, здійснені протягом звітного періоду, призначений рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», субрахунок 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Для узагальнення інформації про виникнення кредиторської заборгованості щодо іноземних постачальників використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», субрахунок 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками».

Процес управління підприємством напряму залежить від якісної аналітичної інформації, на основі якої можливо приймати правильні та раціональні управлінські рішення. Саме тому проведення аналізу експортно-імпортних операцій є важливим етапом проведення економічного та фінансового аналізу, який повинен враховувати існуючі методичні прийоми та напрямки діяльності суб'єкта господарювання.

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

На базі орендного підприємства «Весело-Кутський комбінат хлібопродуктів» відповідно до Закону України «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі» та Постанови КМУ № 1218 від 05.11.1997р. «Про прискорення приватизації хлібопропримальних підприємств», було засновано відповідно до рішення засновників від 26.12.1997р. № 1476, шляхом перетворення Відкрите акціонерне товариство «Весело-Кутський комбінат хлібопродуктів».

Згідно вимог Закону України «Про акціонерні товариства» та прийнятого рішенням загальними зборами акціонерів від 31.05.2013р. найменування Відкритого акціонерного товариства «Весело-Кутський комбінат хлібопродуктів» змінено на ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», затверджено Статут Товариства шляхом викладення у новій редакції.

Товариство є складовою частиною харчової промисловості України.

Товариство створене для здійснення підприємницької діяльності у сфері харчової промисловості з метою отримання прибутку.

Предметом діяльності товариства є після урожайна діяльність та складське господарство.

Продукція, що виробляється харчовими підприємствами, відноситься до товарів першої необхідності, а тому користується постійним попитом (на харчі витрачається половина бюджетів вітчизняних домогосподарств); галузь має тісні інтеграційні зв'язки із сільським господарством, а відтак підвищення ефективності функціонування підприємств, що до неї належать, неможливе без вирішення проблем, які наявні сьогодні в тваринництві та рослинництві (крім того харчова промисловість є постачальником комбікормів для тваринництва); ринок продовольства характеризується значною ємністю, що робить харчову промисловість достатньо привабливою для інвестицій.

ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КХП» працює на ринку України з 1976 р. – починав у якості елеватору. Тип елеватора – лінійний, тип зберігання – насип. Підприємство користується зерносушарками. На території елеватора здійснюється автоприйняття зерна. Можливе автовідвантаження продукції. Якість зерна контролюється сертифікованою лабораторією. Потужність комбіната – 50 тис.тонн.

ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КХП» має власну залізничну гілку, це означає, що підприємство:

- здійснює приймання та відвантаження залізничним транспортом;
- має змогу розміщати на території підприємства вагони приватного парку;
- здійснює маршрутні відвантаження залізничних вагонів – два маршрути за добу;
- швидко приймає залізничні вагони – 60 вагонів за добу.

ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КХП» має 5 діючих автопідйомника, завдяки чому підприємство:

- має можливість приймати до 200 автомашин за добу;
- приймає кілька культур одночасно.

На складах, силосного та звичайного типу, одночасно зберігається до 115 000 тон зернових культур.

Підприємство має достатню кількість зерносушарок, які дають змогу:

- одночасно сушити кілька культур;
- швидко висушити зерно – сьогодні ваше зерно вологе, а завтра вже можна забирати, висушене до нормативних показників.

ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КХП» здійснює свою діяльність у приміщеннях які належить йому на праві власності або орендуються. ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КХП» повністю забезпечений офісною технікою, транспортними засобами та ліцензійними програмними продуктами.

ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КХП» належать нежитлові будівлі та споруди, що розташовані за адресою: Одеська область, Великомихайлівський

район, с. Новоборисовка, вул. Леніна, 2. Будівлі розташовані на земельній ділянці, площею 12,7164 га, яка знаходиться у довгостроковій оренді на 49 років.

Для більш детального аналізу та характеристики діяльності ПрАТ «Весело-кутський КХП» складемо аналітичну табл. 2.1. та проаналізуємо динаміку основних показників його діяльності.

Таблиця 2.1. Результати фінансового аналізу діяльності ПрАТ «Весело-кутський КХП» за 2020-2021 рр.

	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	4510	29942	25432	У 5,6 р.
2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	4510	27340	22830	У 5,1 р.
3. Адміністративні витрати, тис.грн.	4159	-	-	-
4. Витрати на збут, тис.грн.	-	-	-	-
5. Валовий прибуток, тис.грн.	-	-	-	-
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	8669	27340	18671	У 2,15 р.
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	192,2	91,3	-100,9	52,6
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	8	139	131	У 16,4 р.
в тому числі:	0	2602	2602	-
- від основної операційної діяльності	-6261	-781	5480	-87,5
- від іншої операційної діяльності	-	-	-	-
- від фінансової діяльності	6269	-1682	-7951	-126,8
- від іншої діяльності				
9. Податок на прибуток, тис.грн.	1	25	24	У 24 р.
10. Чистий прибуток, тис.грн.	7	114	107	У 15,3 р.
11. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	12555	11054,5	-1500,5	-12
12. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,36	2,71	2,35	В 6,5 р.
13. Тривалість одного обороту оборотних коштів, днів	1002	132,87	-869,13	-86,7
14. Коефіцієнт автономії	0,20	0,43	0,23	х
15. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	4,07	1,31	-2,76	х
16. Наявність власних оборотних коштів	-8792	-3900	4892	х
17. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-1,83	-0,34	1,49	х
18. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	-0,82	-0,34	0,48	х

власними оборотними коштами				
19. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0,55	0,74	0,19	x
20. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	0,42	0,71	0,29	x
21. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00051	0,32	0,32	x
22. Рентабельність виробництва, %	0,016	0,259	0,243	x
23. Рентабельність всього вкладеного капіталу, %	0,162	1,169	1,007	x
24. Рентабельність власного капіталу, %	0,939	3,647	2,708	x
25. Рентабельність основного капіталу, %	0,046	0,783	0,737	x
26. Рентабельність оборотного капіталу, %	0,056	1,031	0,975	x
27. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	-	-	-	x

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства

Дослідження основних техніко-економічних показників даних табл. 2.1. показало:

- у 2021 році в порівнянні з 2020 роком збільшився чистий дохід на 25 432 тис.грн або у 5,6 р;
- собівартість реалізованої продукції в 2021 р. в порівнянні з 2020 р. збільшилась на 22 830 тис. грн. або у 5,1р. Спостерігається зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції, що позитивно вплинуло на фінансовий результат від основної операційної діяльності; це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (у 5,6 р), ніж темпи збільшення повної собівартості реалізованої продукції (у 2,15 р.).
- фінансовий результат до оподаткування був прибутком, який збільшився у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 131 тис. грн. або у 16,4 р. внаслідок збільшення прибутку від основної операційної діяльності на 2602 тис. грн та зменшення збитку від іншої операційної діяльності на 5480 тис.грн. або на 87,5 %. Негативний вплив здійснило перетворення прибутку на збиток від іншої діяльності став збитковим, що призвело до його зменшення на 7951 тис. грн. або 126,8 %. Фінансова діяльність упродовж двох років відсутня.;
- аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про недостатньо ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та нестійке та нестабільне функціонування підприємства на ринку: коефіцієнт фінансової стійкості впродовж двох років знаходяться не в межах норми, що свідчить про нестабільність та фінансову залежність

підприємства від зовнішніх кредиторів; підприємство не має власних оборотних коштів впродовж досліджуваного періоду, але на кінець 2021 року дана нестача зменшилась майже в 3 рази, що є позитивною тенденцією - такі зміни викликали збільшення значень коефіцієнта маневреності власного капіталу та коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами, які знаходиться поза межами норми, але мають тенденцію до збільшення впродовж досліджуваного періоду, попри це дані показники ще залишаються поза межами норми.

– відбулось покращення ефективності використання оборотних коштів, про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності оборотних коштів на 2,35 обороти або в 6,3 р та скорочення тривалості одного обороту оборотних коштів на 869,13 днів або на 86,7 %;

– коефіцієнти поточної і швидкої ліквідності впродовж двох років знаходяться не в межах норми, що негативно характеризує діяльність підприємства та свідчить про не змогу покриття його термінових зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативним значенням упродовж двох років, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами, але на кінець 2021 року значення даного показника відповідає нормативному, що є позитивною тенденцією в діяльності підприємства.

– спостерігається збільшення показників рентабельності капіталу на 1,01 % п. та рентабельності виробництва – на 0,24% пункти в 2021р. в порівнянні з 2020 р., що позитивно характеризує основну операційну діяльність підприємства;

Таким чином, аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Весело-кутський КХП» свідчить про нестійкий фінансовий стан підприємства, але у 2021 р. спостерігається незначне покращення фінансового стану.

2.2. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства

Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис.грн.:	31335	24376	-22,2
- попереднього року			
- звітного року	24376	26848	10,1

З табл. 2.2 видно, що на кінець попереднього року порівняно з початком валюта балансу зменшилась на 22,2 %, що свідчить про скорочення діяльності та попередньо можна охарактеризувати негативно. На кінець звітного року порівняно з початком валюта збільшилась на 10,1 %, що попередньо характеризує позитивно та свідчить про розширення підприємства та активізацію своєї діяльності.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу проведемо поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Попередній рік 2020	Звітний Рік 2021	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	4510	29942	6,6
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	8,0	139,0	17,4
3. Валюта балансу, тис.грн.:			
- на початок року	31335	24376	0,8
- на кінець року	24376	26848	1,1
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис.грн.	27855,5	25612	0,9

З табл. 2.3 видно, що зменшення середньорічного значення валюти балансу в 0,9 р. супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 6,6 р. та фінансового результату до оподаткування в 17,4 р., що свідчить про розширення підприємством його діяльності та ефективно вкладення грошових коштів у формування активів підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюємо за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства за 2020-2021 роки*

Показники	Код рядка	На початок 2021 р.	На кінець 2021р.	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	24376	26848	2472	10,1
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	13597	15518	1921	14,1
– в % до активів		55,8	57,8	2	х
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	10779	11330	551	5,1
– в % до активів		44,2	42,2	-2	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	2580	528	-2052	-79,5
– в % до активів		10,6	2,0	8,6	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	8189	5944	-2245	-27,4
– в % до активів		33,6	22,1	-11,5	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	10,0	4858	4848	в 485 р
– в % до активів		0,04	18,1	18,06	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170,	-	-	-	-
– в % до активів	1190	-	-	-	х
– у тому числі витрати майбутніх періодів **, тис. грн.	1170	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	х
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис. грн.	1200	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

Як свідчать дані табл.2.4 збільшення активів підприємства на 2472 тис.грн. або на 10,1% мало місце за рахунок збільшення необоротних активів на 1921 тис.грн. або на 14,1% та оборотних активів на 551 тис.грн. або на 5,1% (за рахунок збільшення грошових коштів та їх еквівалентів – на 4848 тис.грн., або в 485р.; при цьому кошти у розрахунках зменшились на 2245 тис.грн або на 27,4 %, запаси – на 2052 тис.грн. або на 79,5 %). На початок 2021 року найбільшу

питому вагу у складі активів підприємства займали необоротні активи – 55,8%, питома вага оборотних активів склала 44,2%. Наприкінці 2021 року відбулись такі зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага необоротних активів і, відповідно зменшилась питома вага оборотних активів на 2,0 % пункти.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4- Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок 2021 року	на кінець 2021 року	на початок 2021 року	на кінець 2021 року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	10779	11330	100	100	551	x	5,1	100
– запаси	1100; 1110	2580	528	23,9	4,7	-2052	-19,2	-79,5	-372,4
–дебіторська заборгованість	1120÷ 1155	8189	5944	75,9	52,5	-2245	-23,4	-27,4	-407,4
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	10	4858	0,09	42,9	4848	42,8	У 485 р	879,9
– інші оборотні активи	1170, 1190	-	-	-	-	-	-	-	-

З табл.2.4 видно, на кінець звітного року порівняно з початком оборотні активи збільшились на 551 тис. грн., або на 5,1 %. Це відбулось за рахунок збільшення грошових коштів та інших фінансових інвестицій на 4848 тис. грн., або у 485 р., також відбулось зменшення запасів на 2052 тис. грн., або на 79,5% та дебіторської заборгованості на 2245 тис. грн., або на 27,4 %;

В структурі оборотних активів на почато звітного року найбільшу питому вагу займала дебіторська заборгованість – 75,9%, питома вага запасів склала – 23,9 %, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій– 0,09%. На кінець

звітнього року відбулись наступні зміни оборотних активів: збільшилась питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 42,8 % п. та зменшилась питома вага запасів на 19,2% п., дебіторської заборгованості – на 23,4% п.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5-Аналіз структури розміщення оборотного капіталу

Показники	2020 рік		2021 рік		Відхилення		
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	абс.	%	за структурою
1.Сфера виробництва в тому числі:	2580	23,94	528	4,66	-2052	-79,5	-19,28
– виробничі запаси*	2580	23,94	528	4,66	-2052	-79,5	-19,28
– незавершене виробництво*	-	-	-	-	-	-	-
– поточні біологічні активи	-	-	-	-	-	-	-
– витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
2. Сфера обігу в тому числі:	8199	76,06	10802	95,34	2603	31,8	19,28
– готова продукція*	-	-	-	-	-	-	-
– грошові кошти	10	0,09	4858	42,88	4848	в 485 р.	42,79
– дебіторська заборгованість	8189	75,97	5944	52,46	-2244	-27,40	-23,51
– товари*	-	-	-	-	-	-	-
– інші**	-	-	-	-	-	-	-
Всього оборотний капітал	10779	100	11330	100	551	5,1	-

З табл. 2.5 видно, що в звітному році в порівнянні з попереднім загальна величина оборотного капіталу збільшилась на 551 тис. грн., або на 5,1 %. Цьому сприяло зменшення капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 2052 тис. грн., або на 79,5 %, збільшення капіталу, розміщеного у сфері обігу на 2603 тис. грн., або на 31,8 %.

В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений у сфері обігу- 76,06%, а питома вага капіталу, розміщеного у сфері виробництва – 23,94%. В звітному році відбулись наступні

зміни в структурі оборотного капіталу: збільшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері обігу, та, відповідно, зменшилась питома вага капіталу в сфері виробництва – на 19,28 % пункти.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	4510	29942	25432	в 564 р.
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, * тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	12555	11055	-1500	11,95
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100	2734	1554	-1180	-43,16
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷ 1155	8818	7067	-1751	-19,86
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	1003	2434	1431	142,67
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	-	-	-	-
3. Кількість днів в періоді	x	360	360	x	x
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	12,53	83,2	70,67	564,0
5. Потреба в оборотних коштів одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	34,88	30,71	-4,17	-11,96
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	8900	7263	-1637	-18,39
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	0,36	2,71	2,35	В 6,3р.
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	2,78	0,37	-2,41	-86,69
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	1002	132,87	-869,13	-86,7
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	218,2	18,68	-199,52	-91,44
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	703,75	84,94	-618,81	-87,93
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	80,05	29,25	-50,8	-63,46
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	-	-	-	-
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	-	-26691	x	x

З табл. 2.6, видно, що ефективність використання оборотних коштів підприємства у звітному році порівняно з попереднім покращилась, про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності на 2,35 обороти, зменшення

коефіцієнту завантаженості на 2,41 та зменшення тривалості одного обороту оборотних коштів на 869,13 днів (за рахунок зменшення: часу перебування коштів в запасах – на 199,52 днів, коштів в розрахунках – на 618,81 дня, але відбулось збільшення часу перебування коштів в грошових коштах – на 50,8 днів). Це призвело до вивільнення з обігу (економії) суми грошових коштів у розмірі 26691 тис. грн.

Таким чином, можна зробити висновок про покращення ефективності використання оборотних коштів в 2021 році порівняно з 2020 р.

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7. - Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок 2021 року	на кінець 2021 року	на початок 2021 року	на кінець 2021 року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1120÷1155	8189	5944	100	100	-2245	x	-27,41	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	5493	359	67,08	6,04	-5134	-61,04	-93,46	228,69
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками **::	1130÷1145	2674	1319	32,65	22,19	-1355	-10,46	-50,67	60,36
– за виданими авансами	1130	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1135	2674	1319	32,65	22,19	-1355	-10,46	-50,67	60,36
– в тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	-	-	-	-	-	-
– з нарахованих доходів	1140	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	22	4266	0,27	71,77	4244	71,5	У 192,9 р.	-189,04

З табл. 2.7 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року зменшилась на 2245 тис. грн., або на 27,41%. Це

відбулось за рахунок зменшення дебіторської заборгованість за товари, роботи, послуги на 5134 тис. грн. або на 93,46% та дебіторської заборгованості за розрахунками- на 1355 тис.грн., або на 50,67 %, але відбулось збільшення іншої поточної дебіторської заборгованості на 4244 тис.грн або майже у 193 рази.

В структурі дебіторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займає заборгованості за товари, роботи, послуги – 67,08%, заборгованість за розрахунками – 32,65%, іншої заборгованості – 0,27%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості: зменшилась питома вага заборгованості за товари, роботи послуги на 61,04 % пункти та заборгованості за розрахунками на 10,46 % пункти відповідно; збільшилась питома вага іншої заборгованості – на 71,5% пункти.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за даними форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Абсолютне відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	заборгованості за товари, роботи, послуги	іншої поточної заборгованості
Попередній рік	Всього, в тому числі:	5493	100	22	100	х	х
	– до 12 місяців	5493	100	22	100	х	х
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	х	х
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	х	х
Звітний рік	Всього, в тому числі:	359	100	4266	100	-5134	4244
	– до 12 місяців	359	100	4266	100	-5134	4244
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	-	-
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	-	-

З табл.2.8 видно, що як в попередньому, так й в звітному році 100% дебіторської заборгованості за товари, роботи та іншої заборгованості, послуги погашається у найкоротший термін – до 12 місяців, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства*

Показники	Код рядка	На початок року	На кінець року	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	24375	26848	2473	10,1
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	4804 19,71	11618 43,28	6814 23,57	141,8 х
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	-8792 -	-3900 -	4892 -	-55,64 х
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	- -	- -	- -	- х
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷1515	- -	- -	- -	- -
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	- -	- -	- -	- -
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	19571 80,29	15230 56,72	-4341 -25,57	-22,18 х
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	3352 13,75	- -	-3352 -13,75	- х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	3352 13,75	- -	-3352 -13,75	- х
3.2.Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	9055 37,15	7667 28,56	-1388 -8,59	-15,33 х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	- -	- -	- -	- х

Закінчення табл. 2.9

Показники	Код рядка	На початок року	На кінець року	Відхилення	
				абс.	%
3.4. Інші поточні зобов'язання	1665,1690	7164	7562	398	5,56
– в % до усіх джерел		29,39	28,17	-1,22	x
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн.	1700	-	-	-	-
– в % до усіх джерел		-	-	-	x

З табл.2.9 видно, що джерела формування активів в звітному році порівняно з попереднім збільшились на 2473 тис.грн. або на 10,1%. Це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 6814 тис.грн або на 141,8 % , також відбулось зменшення поточних зобов'язань і забезпечень на 4341 тис.грн або на 22,18 %, В структурі джерел формування активів в попередньому році найбільшу питому вагу займають поточні зобов'язання і забезпечення – 80,29%. Питома вага власного капіталу склала 19,71%. На кінець року відбулись наступні зміни в структурі джерел формування активів: збільшилась питома вага власного капіталу на 23,57%. та зменшилась частка поточних зобов'язань і забезпечень на 25,57%п. Ці зміни в динаміці і структурі негативно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	4805	11618	6813	141,8
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	7000	13700	6700	95,7
– в % до власного капіталу		145,68	117,91	-27,77	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410	4262	4262	-	-
– в % до власного капіталу		88,7	36,68	-52,02	x
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x

Закінчення табл. 2.10

Показники	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року	Відхилення	
				абс.	%
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	-6457	-6343	114	-1,8
– в % до власного капіталу		-134,38	-54,59	79,79	x
7. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x
8. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	x

З табл. 2.10 видно, що на кінець звітного року в порівнянні з початком власний капітал збільшився на 6813 тис.грн або на 141,8%. Це відбулось за рахунок збільшення зареєстрованого (пайового) капітал на 6700 тис.грн. або на 95,7 %, та зменшення непокритого збитку на 114 тис.грн або на 1,8%. Величина додаткового капіталу залишилась незмінною. Такі зміни негативно характеризують діяльність підприємства.

Впродовж 2 років власний капітал формувався за рахунок зареєстрованого капіталу, додаткового капіталу, непокритого збитку.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік 2020	Звітний Рік 2021	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	7	114	107
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн. *, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	27855,5	25612	-2243,5
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095	15300,5	14557	-743,5
– оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1195	12555	11055	-1500
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1495 – р.1095	-10499	-9346	1153
3. Рентабельність капіталу, %	1/2*100%	0,025	0,445	0,42
4. Рентабельність основного капіталу, %		0,046	0,783	0,737
5. Рентабельність оборотного капіталу, %		0,056	1,031	0,975
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %		-	-	-

З табл. 2.11 видно, що впродовж дослідженого періоду підприємство мало позитивні показники рентабельності, значення яких збільшились у звітному році порівняно з попереднім за рахунок збільшення чистого прибутку підприємства на 107 тис.грн. та зменшення величини середньорічної суми капіталу підприємства : всього капіталу на 2244 тис.грн; основного капіталу на 743,5 тис.грн; оборотного капіталу на 1500,5 тис.грн. Це призвело до збільшення значення показників рентабельності капіталу: основного- на 0,737 % п.; оборотного-на 0,975 % п.; всього капіталу-на 0,42% п. Ці зміни свідчать про наявність тенденції до покращення діяльності підприємства, але негативним є відсутність власного оборотного капіталу впродовж досліджуваного періоду.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645,1690	16219	15229	100	100	-990	x	-6,1	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605,1615	8900	7263	54,9	47,7	-1637	-7,2	-18,4	165,35
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610,1620÷1645	155	404	0,93	2,65	249	1,72	160,6	-25,15
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
– з бюджетом,	1620	9	71	0,05	0,47	62	0,42	У 6,9 Р.	-6,26
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	-	-	-	-	-	-	-	-
– зі страхування	1625	22	58	0,13	0,38	36	0,25	163,6	-3,64
– з оплати праці	1630	124	275	0,75	1,8	151	1,05	121,8	-15,25
– за одержаними авансами	1635	-	-	-	-	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	7164	7562	44,17	49,65	398	5,48	5,6	-40,20

З табл. 2.12 видно, що величина кредиторської заборгованості в звітному році порівняно з попереднім зменшилась на 990 тис.грн або на 6,1 %. Це відбулось за рахунок зменшення кредиторської заборгованості: за товари, роботи, послуги на 1637 тис. грн. або на 18,4%. Але відбулось збільшення величини кредиторської заборгованості за розрахунками на 249 тис.грн або на 160,6%, іншої – на 398 тис. грн. або на 5,6 %.. На початок звітного року у структурі кредиторській заборгованості найбільшу питому вагу займала заборгованість за товари, роботи, послуги-54,9%, частка інших поточних зобов'язань склала 44,17%; за розрахунками– 0,93%. На кінець року відбулись наступні зміни у структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага іншої заборгованості на 5,48% п. та за розрахунками – на 1,72% п. та зменшилась питома вага заборгованості за товари, роботи і послуги на 7,2% п.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про

фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	359	7263		6904
2. За розрахунками*:	1319	404	915	
– з бюджетом,	1319	71	1248	
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-
– за виданими авансами	-	-	-	-
– зі страхування	-	58		58
– з оплати праці	-	275		275
– за одержаними (отриманими) авансами	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-
3. Інші види заборгованості	4266	7562		3296
Всього	5944	15229	2163	10533

З табл. 2.13 видно, що на кінець звітного року відбулось перевищення кредиторської заборгованості над дебіторської на 10533 тис.грн. Це відбулось за рахунок перевищення таких елементів кредиторської заборгованості: за товари, роботи, послуги на 6904 тис.грн; іншої на 3296 тис.грн. Але за розрахунками перевищує дебіторська заборгованість на 915 тис.грн

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок 2020 року	на кінець 2020 року	на кінець 2021 року
1. Власний капітал (1495)	4 798	4 805	11618
2. Необоротні активи (1095)	17 004	13 597	15518
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	-12 206	-8 792	-3900
4. Короткострокові кредити банків (1600)	3 630	3352	-
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	-8 576	-5 440	-3900
6. Запаси (1100;1110)	2889	2580	2624
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд 3 – ряд 6)	-15095	-11372	-6524
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд5 – ряд6)	-11465	-8020	-6524
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	10091	8900	7263
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	Кризова	Кризова	Кризова

Дані розрахунків, які наведені в табл.2.14, показують, що фінансова ситуація на підприємстві впродовж двох років є кризовою, тому що підприємство не має власних оборотних коштів, а джерел, що послаблюють фінансову напругу недостатньо для покриття запасів, це негативно характеризує діяльність підприємства за досліджуваний період.

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок 2020 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії ($K_{авт}$)	$1495/1900$	0,15	0,20	0,43	більше 0,5
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів ($K_{ф}$)	$1595+1695+1700 / 1495$	5,53	4,07	1,31	менше 1,0
3. Наявність власних оборотних коштів (ОКвл)	$1495-1095$	-12206	-8 792	-3900	збільшення

Закінчення табл. 2.15

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок 2020 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	Нормативне значення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Кман)	$1495-1095 / 1495$	-2,54	-1,83	-0,34	0,4...0,6
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (Кз)	$1495-1095 / 1195+1200$	-0,85	-0,82	-0,34	0,1

Як видно з табл.2.15, коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться не в межах норми, що свідчить про нестабільність та фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів впродовж двох років знаходиться поза межами норми та показує, що підприємство на кінець 2020 року на 1 грн. власного капіталу залучало 4,07 грн. залучених коштів, на кінець 2021 року – 1,31 грн залучених коштів. Незважаючи на значне зменшення значення даного показника, його величина знаходиться не в межах норми, що негативно характеризує діяльність підприємства, але зменшення значення даного показника на кінець 2021 року є позитивною тенденцією. Підприємство не має власних оборотних коштів впродовж досліджуваного періоду, але на кінець 2021 року дана нестача зменшилась майже в 3 рази, що є позитивною тенденцією. Такі зміни викликали збільшення значень коефіцієнта маневреності власного капіталу та коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами, які знаходиться поза межами норми, але мають тенденцію до збільшення впродовж досліджуваного періоду, попри це дані показники ще залишаються поза межами норми.

Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про недостатньо ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та нестійке та нестабільне функціонування підприємства на ринку.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітнього року

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	10	4858	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660+1690+1700)	16219	15229	-16209	-10371
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	8189	5944	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	3352	-	4837	5944
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	2580	528	P_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	-	-	2580	528
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	13596	15518	P_4 – Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	4804	11619	8792	3899
<i>Баланс</i>	24375	26848	<i>Баланс</i>	24375	26848	х	х

На початок року

$$\begin{aligned} A_1 &< P_1 \\ A_2 &> P_2 \\ A_3 &> P_3 \\ A_4 &> P_4 \end{aligned}$$

На кінець року

$$\begin{aligned} A_1 &< P_1 \\ A_2 &> P_2 \\ A_3 &> P_3 \\ A_4 &> P_4 \end{aligned}$$

З табл. 4.1 видно, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним як на початок так і на кінець року, тому що не виконується 1 та 4 нерівність.

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (або табл.2.16) за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок 2020 року	На кінець 2020 року	На кінець 2021 року	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200 1695	= 2,0	0,54	0,55	0,74	0,19
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200- -1100-1110 1695	1,0	23,65	0,42	0,71	0,29
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165 1695	> 0,2 [0,25... 0,35]	0,075	0,00051	0,32	0,32

З табл. 2.17 видно, що коефіцієнти поточної і швидкої ліквідності впродовж двох років. знаходяться не в межах норми, що негативно характеризує діяльність підприємства та свідчить про не змогу покриття його термінових зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативним значенням упродовж двох років, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами, але на кінець 2021 року значення даного показника відповідає нормативному, що є позитивною тенденцією в діяльності підприємства.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.18.

Таблиця 2.18– Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050- 2130-2150	-		2602		2602	100
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-6261	-	-781	-	-	-
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	-6261	x	-1821	x	-0,2908	-

Закінчення табл. 2.18

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	-	-	-	-	-	-
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	6269		-1682		-7951	-126,8
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	8	100,0	139	100,0	131	У 16,4 р.

З табл. 2.18 видно, що фінансовий результат від звичайної діяльності був прибутком та в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 131 тис. грн. або у 16,4 р. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку від реалізації продукції на 2602 тис.грн, або на 100%. Також позитивний вплив здійснило зменшення збитку від іншої операційної діяльності – на 5480 тис. грн.. або на 87,5%, від операційної діяльності – на 4440 тис.грн., або на 70,9%. Але негативним є зменшення прибутку від іншої діяльності на 7951 тис.грн. або на 126,8 %.

Фінансовий результат від звичайної діяльності в попередньому році формувався за рахунок прибутку від іншої діяльності та збитку від іншої операційної та операційної діяльності. У звітному році він формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції та збитку від іншої операційної, операційної та іншої діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.19.

Таблиця 2.19 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4510	29942	25432	У 5,64 р
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	4510	27340	22830	У 5,06 р.

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
3. Адміністративні витрати	2130	-	-	-	-
4. Витрати на збут	2150	-	-	-	-
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	0	2602	2602	-

З табл.2.19. видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності у попередньому році відсутній, але у звітному році став прибутком, який збільшився на 2602 тис. грн. Це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (у 5,64 р.), ніж витрати, що пов'язані з основною операційною діяльністю (собівартість реалізованої продукції у 5,06 р%).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл.2.20.

Таблиця 2.20 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів										
2. Операційна курсова різниця										
3. Реалізація інших необоротних активів										
4. Штрафи, пені, неустойки										
5. Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення										
5. Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:		6262	-6261	100		781	-781	100	5480	-87,5
– відрахування до резерву сумнівних боргів	x				x					
– непродуктивні витрати і втрати	x				x					
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності		6261	-6261	100		781	-781	100	5480	-87,5

З табл. 2.20 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності був збитком, який формувався лише за рахунок інших операційних витрат та в звітному році порівняно з попереднім роком зменшився на 5 480 тис. грн або на -87,5%.

У зв'язку з тим, що підприємство не здійснювало інвестиційну діяльність впродовж досліджуваного періоду її аналіз не проводиться.

У зв'язку з тим, що підприємство не здійснювало фінансову діяльність впродовж досліджуваного періоду її аналіз не проводиться.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл.2.21.

Таблиця 2.21 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Реалізація фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
7. Інші доходи і витрати	9436	3167	6269	100,0	-	1682	-1682	100,0	-7951	126,8
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	9436	3167	6269	100,0	-	1682	-1682	100,0	-7951	126,8

З табл. 2.21 видно, що фінансовий результат від іншої фінансової діяльності як в попередньому так і в звітному році формувався лише за рахунок інших доходів та витрат. У 2020 р. фінансовий результат від іншої

діяльності був прибутком, але на кінець 2021 р. він зменшився на 7951 тис. грн або -126,8 % та став збитком, що негативно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.22.

Таблиця 2.22 - Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	8	139	131	У 16,4 р.
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	1	25	24	У 24 р.
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)– –2300	7	114	107	У 15,3 р.

З табл. 2.22 видно, що підприємство на кінець звітнього року мало чистий прибуток у розмірі 114 тис.грн , який у звітному року порівняно з попереднім збільшився на 107 тис.грн або в 15,3 рази. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку до оподаткування на 131 тис.грн або в 16,4 р та витрат з податку на прибуток на 24 тис.грн або в 24 рази.

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства.

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 1.

$$Z = -0.3877 - 1.0736 \cdot K_{\text{пл}} + 0579 \cdot \frac{\text{ПК}}{\text{П}} \quad (1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{пл}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

ПК – позиковий капітал (ф. №1, 1595+1695+1700)

П – сума пасивів (ф. №1, р. 1900)

$$Z = -0,3877 - 1,0736 * 0,55 + 0,579 * 19571 / 24375 = -0,3877 - 0,5905 + 0,579 * 0,8029 = -0,9782 + 0,4649 = -0,5133$$

$$Z = -0,3877 - 1,0736 * 0,74 + 0,579 * 15230 / 26848 = -0,3877 - 0,7945 + 0,579 * 0,5673 = -1,1822 + 0,3285 = -0,8537$$

Оцінка ймовірності банкрутства за двох факторною моделлю Альтмана як в попередньому так й в звітному році показник $Z < 0$, що свідчить про низький рівень банкрутства підприємства, в звітному році значення показника збільшується, що свідчить про збільшення ймовірності банкрутства підприємства та позитивно характеризує його діяльність.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта здійснюється за допомогою формули 2.

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (2)$$

де

Цільові показники	Порядок розрахунку	Алгоритм розрахунку
A	$\frac{\text{Робочий капітал}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	$\frac{\text{р. 1195+1200 ф.№1}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$
B	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків та відсотків}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	$\frac{\text{р.2290 (2295) ф.№2}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$
C	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$;	$\frac{\text{р.2290 (2295) ф.№2}}{\text{р. 1695 ф.№1}}$
D	$\frac{\text{Обсяг продажу}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	$\frac{\text{р.2000 ф.№2}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$

$$Z_{\text{поп.}} = 1,03 * 0,44 + 3,07 * 0,00033 + 0,66 * 0,00041 + 0,4 * 0,19 = 0,4532 + 0,00101 + 0,00027 + 0,072 = 0,45448$$

$$Z_{\text{зв}} = 1,03 * 0,42 + 3,07 * 0,0052 + 0,66 * 0,0091 + 0,4 * 1,12 = 0,4326 + 0,015964 + 0,006 + 0,448 = 0,902564$$

Таблиця 2.23 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта

Цільові показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік
A	р. 1195 ф.№1	10779/24375=0,44	11330/26848=0,42
	р. 1300 ф.№1		
B	р.2290 (2295) ф.№2	8/24375=0,00033	139/26848=0,0052
	р. 1300 ф.№1		
C	р.2290 (2295) ф.№2	8/19571=0,00041	139/15230=0,0091
	р. 1695 ф.№1		
D	р.2000 ф.№2	4510/24375=0,19	29942/26848=1,12
	р. 1300 ф.№1		
Z		0,454	0,903

За результатами оцінки ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта, наведеному в табл. 2.23, видно, що в попередньому році показник $Z < 0,862$ та складає 0,454, що свідчить про високу ймовірність банкрутства, але в звітному році показник $Z > 0,862$, це свідчить про покращення фінансового стану підприємства та зменшення ймовірності банкрутства підприємства.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера здійснюється за даними форм №1 «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл.2.24.

Таблиця 2.24 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Рекомендовані значення показників		
				Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1. Коефіцієнт Бівера	$\frac{p.(2350+2515) \text{ ф. №2}}{p. (1595+1695+1700) \text{ ф.№1}}$	0,00046	0,0157	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	см. табл.. 2.17	0,55	0,74	$\leq 3,2$	$\leq 2,0$	$\leq 1,0$
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	см. табл.. 2.11	0,025	0,445	6-8	4	-22

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Рекомендовані значення показників		
				Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{p. (1595+1695+1700) \text{ ф.№1}}{p. 1900 \text{ ф.№1}}$	0,6248	0,2705	$\leq 0,37$	$\leq 0,50$	$\leq 0,80$
1. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	$\frac{p. (1495 - 1095) \text{ ф.№1}}{p. 1300 \text{ ф.№1}}$	-0,3607	-0,1453	0,4	$\leq 0,30$	$= 0,06$

Оцінка банкрутства підприємства за системою показників Бівера (табл. 2.25), свідчить, що як в попередньому так й в звітному році по всім показникам окрім коефіцієнта поточної ліквідності підприємство відноситься до II групи – за 5 років до банкрутства, а за коефіцієнтом поточної ліквідності – до I групи – стійкий фінансовий стан, тобто з урахуванням значень всіх показників підприємство можна віднести до II групи.

Висновки до другого розділу

Метою аналізу експортно-імпортних операцій підприємства є виявлення, оцінка та мобілізація резервів подальшого підвищення їх якості, ефективності та аналітичного супроводження етапів технології прийняття управлінських рішень у цьому виді діяльності.

Проведення аналізу рівня і динаміки експортно-імпортних операцій на за даними Форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та Форми № 2 «Звіту про фінансові результати» за відповідні звітні періоди здійснюється на основі оцінки дебіторської заборгованості від експортних операцій.

Отже, дослідження та оцінка експортно-імпортних операцій підприємства здійснюється відповідними напрямками економічного аналізу:

- аналіз виконання зовнішньоекономічних контрактів;

- аналіз раціональності використання коштів за експортно-імпортними контрактами;

- аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості за експортно-імпортними операціями;

- аналіз впливу факторів на показники експорту (імпорту).

Як в попередньому, так й в звітному році 100% дебіторської заборгованості за товари, роботи та іншої заборгованості, послуги погашається у найкоротший термін – до 12 місяців, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про недостатньо ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та нестійке та нестабільне функціонування підприємства на ринку: коефіцієнт фінансової стійкості впродовж двох років знаходяться не в межах норми, що свідчить про нестабільність та фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів; підприємство не має власних оборотних коштів впродовж досліджуваного періоду, але на кінець 2021 року дана нестача зменшилась майже в 3 рази, що є позитивною тенденцією - такі зміни викликали збільшення значень коефіцієнта маневреності власного капіталу та коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами, які знаходиться поза межами норми, але мають тенденцію до збільшення впродовж досліджуваного періоду, попри це дані показники ще залишаються поза межами норми.

3. ОБЛІК ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві

Господарська діяльність підприємства складається з господарських операцій, таких, наприклад, як придбання матеріалів, виробництво продукції, виплата заробітної плати, сплата податків, отримання кредиту, виконання робіт, надання послуг, реалізація товару тощо. На підприємстві ведення господарської діяльності забезпечується засобами господарювання, такими як грошові кошти, матеріали, товари, нематеріальні активи, автомобілі, обладнання, будівлі і т. п.

Господарський облік - це облік господарської діяльності підприємства, а також його активів, зобов'язань та власного капіталу, який полягає у спостереженні, вимірюванні та реєстрації.

Єдина система обліку на підприємстві забезпечується трьома нерозривно пов'язаними видами обліку:

1. оперативним;
2. статистичним;
3. бухгалтерським.

Оперативно-технічний облік здійснюється безпосередньо на місці (в цехах підприємства. Мета оперативного обліку - швидке одержання інформації про хід виробництва, реалізацію продукції (робіт, послуг).

Водночас, оперативно-технічний облік охоплює й ті господарські операції, що не мають безпосереднього відображення у бухгалтерському і статистичному обліку.

Статистичний облік полягає у планомірному збиранні й вивченні масових кількісних та якісних явищ і закономірностей загального розвитку за конкретних умов місця й часу (перепис наявності обладнання, визначення середньої заробітної плати працівників підприємства за категоріями працюючих, кількість і якість виробленої продукції, використання робочого часу, чисельності населення тощо). На основі статистичного обліку

визначаються кількісні й якісні показники роботи підприємства. Операції та явища підлягають статистичному спостереженню, групуванню, обчисленню середніх та відносних величин, індексів, побудови рядів динаміки, аналізу тощо. Виходячи з цього, статистичний облік являє собою систему виникнення, узагальнення і контролю за масовими явищами, що мають загальнодержавний характер.

Порядок організації і ведення бухгалтерського обліку у ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV та положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік базується на документуванні всіх господарських процесів і проведенні періодичних інвентаризацій, забезпечує виявлення та мобілізацію резервів підприємства з метою зниження собівартості продукції (робіт, послуг).

Основними умовами правильної організації бухгалтерського обліку є використання найбільш раціональних форм методів обліку підвищення його технічного озброєння. Основними принципами бухгалтерського обліку є: обачність, послідовність, повне висвітлення, автономність, безперервність, нарахування та відповідність доходів та витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдине грошове вираження, періодичність.

У ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» ведення управлінського обліку відбувається на основі калькулювання собівартості продукції, тому основним його змістом є облік витрат на виробництво поточних, майбутніх та минулих періодів у різних класифікаційних аспектах. Веденням управлінського обліку займаються інженерно-технічні працівники.

Фінансовий облік – це облік, який безперервно здійснюється з метою отримання інформації про майновий та фінансовий стан підприємства у

вартісному вигляді, а також про результати його діяльності, за допомогою подвійних бухгалтерських записів, включаючи ті з них, які здійснюються за даними, що отримані за допомогою управлінського обліку. Дана інформація призначена здебільшого для зовнішніх користувачів.

Процедуру організації управлінського та фінансового обліку підприємства

формують таким чином, щоб накопичити необхідну інформацію про фінансовий стан підприємства, порядок розрахунків за результатами виробничо-фінансової діяльності, зіставлення показників балансу та фінансових звітів з мінімальною трудомісткістю облікових працівників.

Усі три види господарського обліку також тісно пов'язані між собою і доповнюють один одного.

Основними умовами правильної організації бухгалтерського обліку є використання найбільш раціональних форм методів обліку підвищення його технічного озброєння.

Організація бухгалтерського обліку включає наступні регламенти:

- Положення «Про бухгалтерську службу»
- Положення «Про головного бухгалтера»
- Графік документообігу
- Посадові інструкції бухгалтера
- Організаційне, правове і методологічне забезпечення бухгалтерської служби
- Технічне забезпечення обліку
- Наукова організація праці та інші види робіт по організації обліку.

З метою ведення процесу неперервної реєстрації фактів господарської діяльності та виконання обліково-аналітичних процедур у ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» створено бухгалтерську службу.

Схематично принцип організації бухгалтерії на даному підприємстві можна зобразити так:

На підприємстві існує централізоване ведення бухгалтерського обліку (рис. 3.1). При централізованій організації бухгалтерії обліковий апарат підпорядковується головному бухгалтеру в адміністративному і методичному відношенні. Синтетичний і аналітичний облік на основі первинних документів зосереджується в бухгалтерії, а в підрозділах підприємства (цехах) здійснюється первинна реєстрація господарських операцій в первинних документах, які потім передаються в бухгалтерію.

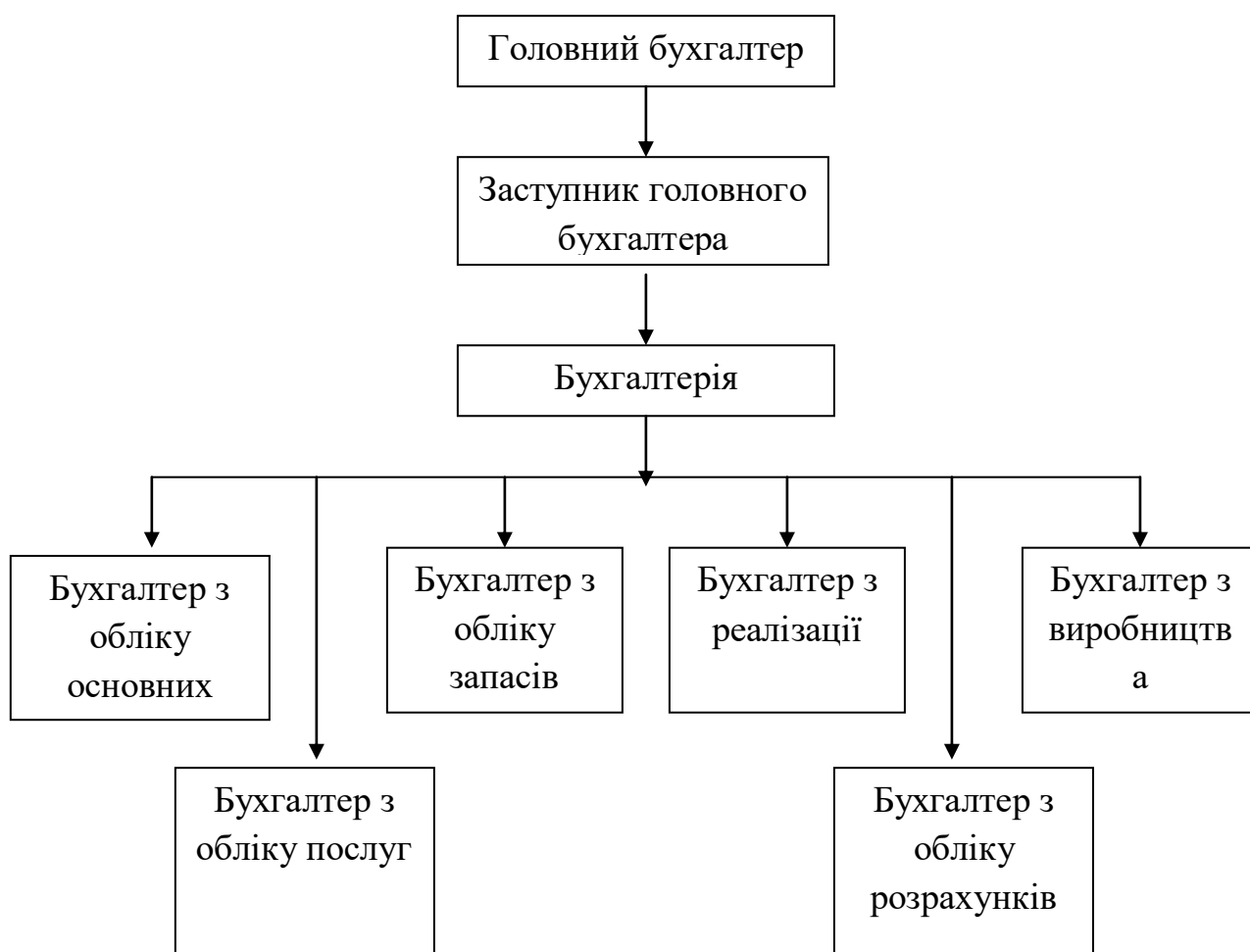

Рис. 3.1. Структура бухгалтерської служби ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

Головний бухгалтер визначає, планує, здійснює та координує організацію бухгалтерського та податкового обліку, здійснює контроль за ефективним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, за оформленням первинних бухгалтерських документів, складає баланс підприємства, організує складання щомісячних, квартальних та річних звітів,

приймає участь у проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності, керує робітниками бухгалтерії підприємства, несе відповідальність за достовірністю звітних даних, своєчасність відображення господарських процесів, складання бухгалтерської і податкової звітності.

Бухгалтерія використовує ПЕОМ, що значно змінило обліковий процес. В комп'ютер бухгалтер вводить дані первинних документів, керує режимом обробки облікової інформації, отримує результатну інформацію у вигляді машинограм. Таким чином створюються автоматизовані робочі місця бухгалтерів (рис.3.2.).

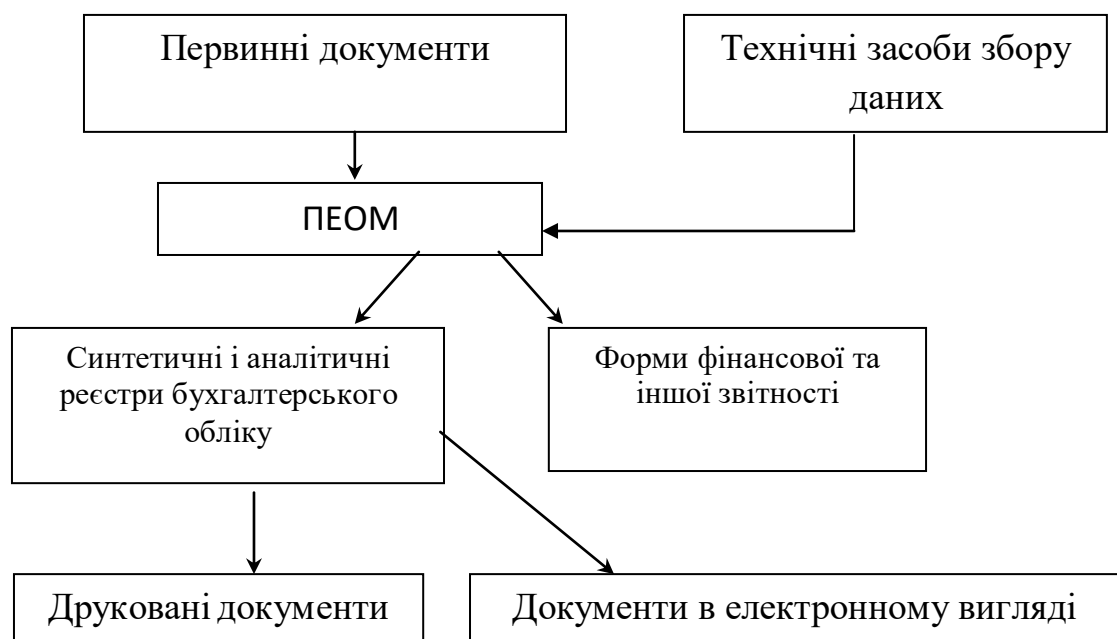

Рис. 3.2. Облік з використанням ЕОМ

Переваги такої форми бухгалтерського обліку:

- простота вводу даних;
- можливість накопичення та багаторазового використання інформації;
- автоматичне формування аналітичних і синтетичних реєстрів та звітностей;
- оперативність отримання даних;
- зниження трудомісткості облікової праці.

Недолік:

- необхідність спеціального навчання бухгалтера

На підприємстві облік автоматизовано за допомогою програми 1-С «Бухгалтерія», версія 8.2. Програма включає в себе такі компоненти як: «Розрахунок зарплати», «Облік основних засобів», «Облік нематеріальних активів» та інші. Така структура програми дозволяє функціонувати кожній з компонент окремо та в комплексі з іншими. При сітьовому застосуванні це дає цілісність обліку та його безперервність із одночасним збереженням певного рівню самостійності й незалежності.

Обов'язки з ведення бухгалтерського обліку покладаються на бухгалтерію підприємства на чолі з головним бухгалтером. Облік ведеться методом подвійного запису на рахунках бухгалтерського обліку згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, затвердженого наказом МФУ від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами і доповненнями, внесеними наказом МФУ від 09.12.2002 р. № 1012).

Організаційна стадія обліково-аналітичного процесу включає: вибір форми бухгалтерського обліку, формування бухгалтерії, розробку посадових інструкцій працівників бухгалтерії, вибір форм первинної документації, складання графіка документообігу.

Формуванням складу працівників бухгалтерії займається керівник підприємства за поданням головного бухгалтера. Розробкою усіх необхідних внутрішніх нормативних та регулюючих документів стосовно роботи бухгалтерії займається головний бухгалтер. Саме він займається складанням наказу про облікову політику підприємства, розробкою схем та графіків документообігу і т.д. Усі накази, внутрішні розпорядження затверджуються керівником підприємства - головою правління.

Створення цілісної системи обліку передбачає активне застосування специфічного елемента регулювання бухгалтерського обліку та звітності – облікової політики підприємства. Облікова політика пов'язана із планом

рахунків, складанням бухгалтерських проводок, методикою складання фінансової звітності.

Процес складання наказу про облікову політику підприємства ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» повністю покладено на головного бухгалтера. Затверджується наказ керівником підприємства – головою правління. Посадові інструкції бухгалтерів також розробляються головним бухгалтером відповідно до розподілу обов'язків у структурі бухгалтерії.

Відповідно з Наказом «Про облікову політику підприємства ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»:

1. Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться відповідно до:

- Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»,
- національних Положень (Стандартів) бухгалтерського обліку, затверджених наказом Міністерства фінансів України.

2. Облік на підприємстві ведеться за журнально-ордерною формою з елементами комп'ютерної обробки за допомогою прикладної програми.

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій на підприємстві ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій, які наведенні на рисунку 3.3.

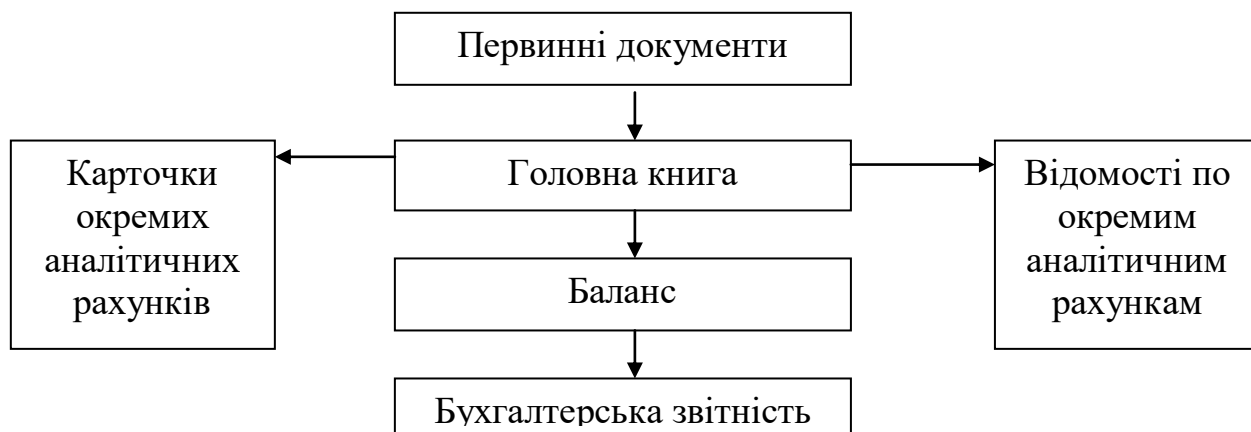

Рис.3.3. Реєстрація інформації в первинних і зведених регістрах

Первинні документи складаються під час здійснення господарської операції на паперових і машинозчитувальних носіях інформації і мають такі реквізити: назву документа (форми), код форми, дату і місце складання, назву підприємства, зміст та обсяг господарської операції, вимірювачі господарської операції (у натуральному і вартісному виразах); посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення; особисті підписи або інші ознаки, що одночасно ідентифікують особу, яка здійснила господарську операцію.

Первинні документи мають бути складені в момент здійснення операції, а якщо це неможливо - безпосередньо по закінченні операції. Відповідальність за своєчасне та якісне складання документів, передачу їх у встановлені терміни для відображення в бухгалтерському обліку, за достовірність даних, наведених у документах, несуть особи, які склали і підписали ці документи. Підписи осіб, відповідальних за складання первинних документів, на обчислювальних машинах та інших засобах організаційної техніки, виконуються у вигляді пароллю або іншим засобом авторизації, що дає змогу однозначно ідентифікувати особу, яка здійснила господарську операцію.

Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх взаємно пов'язаних рахунках бухгалтерського обліку.

У ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» організований внутрішній контроль, який передбачає: організацію документообігу підприємства ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», тобто складання графіку проходження первинних документів та здійснення контролю за операціями заводу.

Документообіг – це рух документів від моменту їх складання або одержання від інших підприємств, організацій до використання для бухгалтерських записів та передачі до архіву.

Документообіг у ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» встановлюється головним бухгалтером, а за його відсутності – особою (юридичною або фізичною), яка веде бухгалтерський облік на договірних засадах, і є обов'язковим для всіх працівників підприємства. На підприємстві графік документообігу складається головним бухгалтером і є додатком до наказу про облікову політику підприємства.

Керівник підприємства намагається створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

Основні етапи документообігу:

- 1) складання й оформлення документа;
- 2) прийняття документа бухгалтерією (обліковим центром підприємства);
- 3) рух документів по відділах і робочих місцях до бухгалтерії (облікового центру), їх обробка і використання для бухгалтерських записів;
- 4) передача документів до архіву.

Документообіг на підприємстві є обов'язковим для всіх працівників підприємства.

Порядок документообігу залежить від характеру й особливостей господарських операцій та їх облікового оформлення, а також від структури підприємства ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» і його облікового апарату (бухгалтерії).

Для кожного виду або роду документів (накладних, вимог, рахунків-фактур тощо) розробляється схема документообігу у формі графіка руху документів. У графіку, який встановлюється наказом керівника ПРАТ

«ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», зазначається дата створення або одержання від інших підприємств документів, прийняття їх до обліку, передача в обробку та до архіву.

Первинні документи та облікові реєстри, які прийшли обробку, бухгалтерські звіти та баланси зберігаються в бухгалтерії в закритих шафах під відповідальність головного бухгалтера.

Керівник підприємства затверджує перелік посадових осіб, яких він наділяє правом видачі дозволу (підпису первинних документів) на проведення господарських операцій, пов'язаних з відпуском (витратою) коштів, товарно-матеріальних цінностей, нематеріальних активів тощо. А також конкретних посадових осіб, які мають право підписувати документи на видачу бланків суворої звітності.

Графіки документообігу складають для забезпечення ритмічного і своєчасного надходження до бухгалтерії первинних документів із підрозділів підприємства і безперервного відображення господарської діяльності в системі бухгалтерського обліку.

У ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» велика кількість і різноманітність документів. До внутрішніх документів підприємства відносять ті документи, які складаються в господарствах відповідно до проведених ними операцій: вимоги, накладні, касові ордери, різні акти тощо. До зовнішніх документів належать ті, які надходять у господарство від інших підприємств, установ і організацій. До цієї групи належать також документи, які пишуть в одному господарстві, але вони обертаються між різними господарствами. Сюди належать усі банківські документи - платіжні вимоги, доручення, квитанції про заготівлю сільськогосподарської сировини тощо.

На підприємстві відповідно до П(С)БУ № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності в кінці року складаються наступні форми фінансової звітності: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал і примітки до фінансової звітності, яка

складається відповідно до вимог П(С)БУ № 2-6. Окрім фінансової звітності підприємство складає наступні форми статичної звітності:

Ф № 1-підприємництво «Звіт про основні показники діяльності підприємства» - річна - надається до 16 лютого, квартальна – до 25 числа місяця, наступного за звітним кварталом;

Ф № 11 -ОЗ - «Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію (знос)» - річна - до 9 лютого після звітного року;

Ф № 1-ПВ - місячна і 2-ПВ - квартальна «Звіт про використання робочого часу» - до 7 числа після звітного періоду;

Ф. № 1 П «Звіт підприємства»; квартальна – не пізніша за 15 число після звітного періоду, за рік - 20 січня.

Квартальна фінансова звітність надається до 25 числа після звітного періоду.

Форми статистичній звітності надаються в Центральне статистичне управління м. Одеси, Звіти по загальнодержавних і місцевих податках надаються до Одеської Об'єднаної державної інспекції.

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства підтверджує окремий рівень розвитку та прагнення виходу на міжнародні ринку, що відповідає сучасним економічним відносинам.

Розкриття практичних сегментів обліку експортно-імпортних операцій підприємства здійснювалось на підставі даних та матеріалів, первинних документів, облікових реєстрів та фінансової звітності, яке займає відповідні позиції на вітчизняному ринку, забезпечує своєю продукцією та послугами потреби фізичних та юридичних осіб.

Сформована схема організації документообігу на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», яка враховує всі аспекти організації бухгалтерського обліку, у тому числі експортно-імпортних операцій, представлено на рис. 3.4.

Рух документів з моменту їх створення до передачі на зберігання на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

регламентує представлений графік документообігу, який складається та затверджується головним бухгалтером суб'єкта господарювання.

Рис. 3.4. Організація документообігу на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

Первинними документами обліку експортно-імпортних операцій на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» є накладні, рахунки-фактури (інвойс), залізничні та авіа накладні, ТТН, акти виконаних робіт, коносамент, пакувальний лист; митна декларація; податкова накладна; платіжне доручення, виписка банку, чек, а також розрахунки та довідки бухгалтерії підприємства.

3.2. Бухгалтерський облік експортно-імпортних операцій на підприємстві

Для обліку експортних операцій на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» використовується субрахунок 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Відображення в обліку реалізації продукції (товарів, послуг) іноземному покупцеві на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» представлено в табл. 3.1.

Моментом реалізації виступає дата передачі зазначених документів покупцеві, отримання грошових коштів, надання покупцем векселя, комерційного кредиту або іншого документу, який гарантує оплату. Одночасно з реалізацією продукції на експорт в бухгалтерському обліку відображається списання з балансу собівартості реалізованих експортних товарів і накладних витрат (мити, митний збір, транспортні витрати).

Таблиця 3.1 - Облік реалізації продукції іноземному покупцеві на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

№ оп.	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Д-т	К-т
1	Відвантажено продукцію іноземному покупцеві	362	701
2	Списано собівартість реалізованої на експорт продукції	901	26
3	Нараховано мито при експорті продукції	93	641
4	Сплачено мито	641	311
5	Відображено втрати від операційної курсової різниці на кінець звітного періоду	945	362
6	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації продукції	701	791
7	Списано на фінансовий результат витрати за операціями експорту продукції	791	901
8	Відображено дохід від операційної курсової різниці, що утворився при погашенні заборгованості покупцем	362	714

Облік реалізації продукції іноземному покупцеві на умовах передоплати представлено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - Облік реалізації продукції іноземному покупцеві на умовах передоплати на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

№ оп.	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Д-т	К-т
1	Отримано передоплату від нерезидента	314	681
2	Нараховано мито при експорті продукції	93	641
3	Нараховано митний збір	93	642
4	Сплачено мито, митний збір	641	311
5	Нараховано ПДВ при експорті продукції	701	641
6	Відображено дохід при відвантаженні готової продукції на експорт	362	701
7	Списано собівартість реалізованої готової продукції	901	26
8	Зараховано аванс в рахунок погашення заборгованості (курсова різниця не визначається)	681	362
9	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації продукції	701	791

Слід підкреслити, що визначення курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті проводиться також на дату здійснення розрахунку. Така курсова різниця відображається у складі доходів від операційної діяльності – у випадку збільшення курсу валюти, та у складі витрат - у випадку зменшення курсу валюти. Дохід, отриманий від реалізації товару, не підлягає перерахунку у зв'язку зі зміною обмінного курсу гривні протягом звітного періоду.

Дебіторська заборгованість на кожен дату балансу в іноземній валюті відображається з використанням валютного курсу.

Кореспонденцію щодо розрахунків з іноземними постачальниками, облік яких ведеться на субрахунку 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками», представлено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 - Облік операцій за імпортом товарів та погашення заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

№ оп.	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Д-т	К-т
1	2	3	4
1	Нараховано мито при імпорті товару	281	641
2	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	643	641
3	Сплачено мито	641	311
4	Сплачено ПДВ при імпорті та відображено податковий кредит з ПДВ	641 641	311 643
5	Оприбутковано товар від іноземного постачальника	281	632
6	Погашено заборгованість іноземному постачальнику	632	312
7	Відображено втрати від операційної курсової різниці на дату погашення заборгованості	945	362
8	Списано суму втрат від курсової різниці на фінансові результати	791	945

У випадках розрахунків з іноземними постачальниками за попередньою оплатою або бартерними операціями заборгованість не переоцінюється і курсові різниці ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» не визначаються.

Аналітичний облік розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» здійснюють за кожним контрагентом та видом валюти.

Підставою для обліку імпортно-експортних операцій є договірні, супроводжувальні, дозвільні, митні, розрахунково-платіжні та інші документи. Схема формування інформації аналітичного і синтетичного обліку експортно-імпортних операцій представлено на рис. 3.5.

При оплаті імпортової поставки на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» грошовими коштами у наступному звітному періоді цей рахунок є монетарною статтею, у зв'язку з чим в обліку визначають курсові різниці на дату балансу та на дату здійснення операції.

При отриманні валюти на розрахунковий рахунок в банку відбувається перерахунок її на звітну дату. При зміні курсу НБУ підчас знаходження коштів в іноземній валюті на транзитному рахунку банку необхідно здійснити перерахунок іноземної валюти і результати перерахунку відображати у складі курсової різниці на рахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці» – при зростанні курсу іноземної валюти; на рахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці» – при зниженні курсу іноземної валюти; Результати від продажу – доходи чи витрати, які розраховуються як різниця між сумою, одержаною від продажу валюти, та балансовою вартістю валюти, відображаються відповідно або на рахунку 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти», якщо різниця позитивна, або на рахунку 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти», якщо різниця від'ємна.

За умови зростання курсу іноземної валюти така курсова різниця відображається на рахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці», а за умови зменшення курсу іноземної валюти, в якій обліковується заборгованість – на рахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці», з подальшим відображенням у складі фінансових результатів на рахунку 791 «Результат операційної діяльності».

На ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» облік розрахунків з контрагентами за всі послуги, пов'язані з доставкою товарно-матеріальних цінностей до місця призначення (транспортних, експедиторських, страхових) ведеться на рахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами». Такого роду послуги, залежно від місця розташування їх виконавця, можуть бути оплачені як в національній, так і в іноземній валюті.

Рис. 3.5. Схема формування інформації аналітичного і синтетичного обліку експортно-імпортних операцій на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

Надходження товарів за імпортними контрактами на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» здійснюється на умовах попередньої оплати, з відстрочкою платежу або безоплатно. Оприбуткування запасів, продукції, товарів від іноземного постачальника на склад ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» здійснюють на підставі митної декларації, як заповнюється у відповідності до вимог чинного законодавства.

3.3. Шляхи удосконалення обліку експортно-імпортних операцій на підприємстві

Однією з основних проблем для управління підприємством є також забезпечення максимальної оперативності та достатньої аналітичності

вихідної інформації про зовнішньоекономічну діяльність підприємства. Якщо інформація про експортно-імпорتنі операції, яка повинна слугувати для прийняття управлінських рішень є несвоєчасною, недостовірною або відсутньою, це спричиняє виникнення проблем, як внутрішнім так і зовнішнім її користувачам.

При переході ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» на зовнішній ринок товарів, в якості експортера або імпортера підприємству, доцільно провести ряд дій, а саме:

- встановити мету здійснення експортно-імпорتنих операцій;
- проаналізували умови функціонування підприємств, з якими суб'єкти будуть заключати угоди;
- заключити угоди на реалізацію товарів, робіт, послуг
  - оцінити зовнішнє середовище, вибрати ринки збуту або ринки закупівель, знайти шляхи виходу на них;
  - визначити ціну товару та умови його постачання.

Розпочинаючи зовнішньоекономічну діяльність ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» точно з'ясовує для себе її можливі, позитивні і негативні сторони.

При цьому позитивними сторонами можуть бути:

- значне розширення ринків збуту власної готової продукції та ринків сировинних ресурсів;
- можливе розширення або диверсифікація виробництва через створення спільних підприємств або іноземних філій;
- накопичення інвалютних грошових коштів і в такий спосіб страхування фінансових ресурсів підприємств від знецінення в наслідок інфляції національної валюти

Негативними сторонами виступають:

- конкуренція з іноземними підприємствами-виробниками аналогічної продукції;
- міждержавне регулювання зовнішньоекономічної діяльності у вигляді

квотування поставок, антидемпінгового законодавство, протекціоністського митного та податкового законодавства різних країн;

- значна небезпека втрати окремих партій готової продукції або товарів внаслідок природних та транспортних катастроф у зв'язку із збільшенням відстані транспортних перевезень;

- невиконання іноземним партнером своїх зобов'язань у зв'язку з політичними змінами в його країні.

Створення єдиної інформаційної загальнодержавної бази норм і нормативів для обліку та контролю за експортно-імпортними операціями підприємства є сьогодні важливим аспектом функціонування для вітчизняних підприємств.

Крім того, для забезпечення достатньої аналітичності інформації щодо ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», її потрібно завчасно перевірити щодо відповідності сучасним вимогам: порівнянності, однозначності тлумачення, достовірності, дохідливості й доречності.

Крім того, для деталізації інформації щодо структури дебіторської пропонуємо застосування аналітичних рахунків за субрахунком 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»:

- 362.1 «Розрахунки з іноземними покупцями за товари»;

- 362.2 «Розрахунки з іноземними покупцями за послуги».

Важливим кроком щодо підвищення ефективності організації обліку експортно-імпортних операцій підприємства є розробка робочого плану рахунків за власними потребами ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

При складанні робочого плану рахунків необхідно максимально забезпечувати потрібною фінансово-економічною інформацією управлінські структури суб'єкта господарювання, гарантувати прозорість фінансового обліку та фінансової звітності, а також сприяти збереженню комерційної таємниці ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

Необхідно підкреслити, що розроблення спеціальних реєстрів на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» – аналітичних відомостей бухгалтерського обліку щодо деталізації в частині експортно-імпортних операцій з метою накопичення та обробки інформації, правильної її систематизації та відображення у звітності. Крім того, доцільно запровадити уніфіковану схему здійснення експортно-імпортних операцій з урахуванням класифікаційних ознак об'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Процес автоматизації облікового процесу у сучасних умовах господарювання є важливою умовою ефективного управління як окремими ланками, так й підприємством в цілому. Саме тому ступінь доступності даних про витрати підприємства та швидкість обробки інформації про їх стан залежить від розробки методик здійснення автоматизованого обліку на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», у тому числі експортно-імпортних операцій.

До класу управлінських систем належать функціонально повні системи організаційного управління з елементами бухгалтерського обліку, планування, діловодства, а також модулями прийняття рішень та деякими іншими. .

Таким чином, проведенні дослідження технічних та методичних можливостей бухгалтерських програм свідчать про орієнтацію їх на складання регламентованої фінансової та податкової звітності, а також на моделювання нестандартних та специфічних звітів, що притаманні управлінській бухгалтерії. Але при цьому удосконалення потребують програмні продукти, які стосуються визначення оцінки результативності діяльності як сегментів, так і відповідальних осіб, складання бюджетів та їх виконання суб'єктами господарювання.

Висновки до третього розділу

Для узагальнення інформації про розрахунки з іноземними покупцями, здійснені протягом звітного періоду, призначений рахунок 36

«Розрахунки з покупцями та замовниками», субрахунок 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Для узагальнення інформації про виникнення кредиторської заборгованості щодо іноземних постачальників використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», субрахунок 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками».

Розкриття практичних сегментів обліку експортно-імпортних операцій підприємства здійснювалось на підставі даних та матеріалів, первинних документів, облікових реєстрів та фінансової звітності приватного підприємства.

Для забезпечення достатньої аналітичності інформації щодо ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», її потрібно завчасно перевірити щодо відповідності сучасним вимогам: порівнянності, однозначності тлумачення, достовірності, дохідливості й доречності.

Крім того, для деталізації інформації щодо структури дебіторської пропонуємо застосування аналітичних рахунків за субрахунком 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»:

- 362.1 «Розрахунки з іноземними покупцями за товари»;
- 362.2 «Розрахунки з іноземними покупцями за послуги».

Важливим кроком щодо підвищення ефективності організації обліку експортно-імпортних операцій підприємства є розробка робочого плану рахунків за власними потребами ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

ВИСНОВКИ

Ефективність функціонування та розвиток суб'єкта господарювання забезпечується раціональною організацією обліку, аналізу та аудиту експортно-імпортних операцій підприємства, що дає можливість регулювати результативність діяльності суб'єкта господарювання.

В результаті проведеного у роботі дослідження обліку, аналізу та контролю експортно-імпортних операцій на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» можна зробити наступні висновки:

Встановлено, що облік експортно-імпортних операцій надає можливість систематизувати та передавати інформацію про стан розрахунків з іноземними дебіторами та кредиторами суб'єкта господарювання для прийняття ефективних управлінських рішень. Важливим аспектом у дослідженні питань обліку експортно-імпортних операцій є формування підходів, як нормативного, так й наукового характеру щодо основних категорій зовнішньоекономічної діяльності.

Загальні аспекти щодо експортно-імпортних операцій на підприємстві закріплені в основних нормативних документах, а саме: Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Господарському кодексі, Митному кодексі України, НП(С)БО 1, П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 16 «Витрати», Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Законі України «Про оплату праці», а також у Плані рахунків та Інструкції по його застосуванню, яким передбачено порядок здійснення обліку експортно-імпортних операцій суб'єкта господарювання.

Для узагальнення інформації про розрахунки з іноземними покупцями, здійснені протягом звітного періоду, призначений рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», субрахунок 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Для узагальнення інформації про виникнення кредиторської заборгованості щодо іноземних постачальників використовується рахунок 63

«Розрахунки з постачальниками та підрядниками», субрахунок 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками».

Підставою для обліку імпортно-експортних операцій на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» є договірні, супроводжувальні, дозвільні, митні, розрахунково-платіжні та інші документи.

Проаналізовано, що діяльність ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» здійснюється у відповідності з нормами чинного законодавства, установчими документами.

Досліджено, що формування облікової політики на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» здійснюється у вигляді Наказу про облікову політику підприємства, який є основним внутрішнім документом, яким регулюється організація облікового процесу на підприємстві та є обов'язковим для виконання всіма службами і працівниками підприємства.

Встановлено, що пріоритетним напрямком бухгалтерського обліку на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» є достовірне та повне відображення в ньому та розкриття в фінансовій звітності інформації про фінансові результати.

Досліджено, що основною причиною участі підприємства в експортній діяльності є прагнення до збільшення прибутків від продажів. При цьому своєчасна оцінка зовнішньоекономічної діяльності підприємства дає можливість оптимізувати окремі напрямки та виявити резерви підвищення ефективності реалізації експортно-імпортних операцій.

Аналіз експортно-імпортних операцій підприємства проводиться в декілька етапів, які передбачають проведення аналітичної роботи, яка пов'язана з основними завданнями діагностики зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання.

Дослідженню та оцінці експортно-імпортних операцій підприємства здійснюється відповідними напрямками економічного аналізу:

- аналіз виконання зовнішньоекономічних контрактів;
- аналіз раціональності використання коштів за експортно-імпортними контрактами;
- аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості за експортно-імпортними операціями;
- аналіз впливу факторів на показники експорту (імпорту).

Таким чином, на основі проведеного у роботі дослідження можна зробити наступні пропозиції щодо покращення обліку, аналізу та аудиту експортно-імпортних операцій на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»:

1. Для деталізації інформації щодо експортно-імпортних операцій пропонуємо застосування аналітичних рахунків за субрахунком 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»:

- 362.1 «Розрахунки з іноземними покупцями за товари»;
- 362.2 «Розрахунки з іноземними покупцями за послуги»;

2. Регістри аналітичного і синтетичного обліку необхідно деталізувати в частині експортно-імпортних операцій з метою накопичення та обробки інформації, правильної її систематизації та відображення у звітності.

3. Застосування алгоритму здійснення операцій з управління валютними ризиками в зовнішньоекономічній діяльності підприємства надасть можливість мінімізації вказаних ризиків та підвищить ефективність діяльності підприємства в цілому.

4. Удосконалення реєстрів аналітичного та синтетичного обліку розрахунків з нерезидентами; визначення чіткого переліку витрат з формування первинної вартості придбаних товарів при імпортних операціях;

5. Моніторинг інформації про «дебіторську заборгованість» та «зобов'язання»; визначення чіткої методики відображення в обліку розрахункових операцій в іноземній валюті з урахуванням валюти платежу та перерахунку валюти на звітну дату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI із змінами та доповненнями / [Електронний ресурс]: за даними Верховної Ради України № 4495-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 14.10.2024).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI із змінами та доповненнями / [Електронний ресурс]: за даними Верховної Ради України № 2755-17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 17.09.2024).
3. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV / [Електронний ресурс]: за даними Верховної Ради України № 435-15. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 02.10.2024).
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (в редакції від 01.07.2018.). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 21.11.2024).
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII (редакція від 28.06.2015 р.). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. – URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 19.09.2024).
6. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.1994 № 185/94-ВР (редакція від 28.06.2015 р.). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.09.2024).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (в редакції від 09.08.2013 р.). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - URL:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 14.11.2024).

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628 - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>.

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: наказ Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. № 137. - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99> (дата звернення: 02.09.2024).

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 (в редакції від 09.08.2013 р.). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 12.11.2024).

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (в редакції від 09.08.2013 р.). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 14.09.2024).

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353. - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01> (дата звернення: 18.09.2024).

13. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. - [Електронний ресурс]; за станом 18.11.2016 р. / Верховна Рада України. - URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 07.09.2024).

14. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. - [Електронний ресурс]; за станом на 01.01.2015 р. / Верховна Рада України. - URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення:

19.09.2024).

15. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. - [Електронний ресурс]; за станом на 01.06.2018 р. - URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення: 19.11.2024).

16. Положення з національної практики контролю якості аудиторських послуг 1: рішення Аудиторської палати України від 27.09.2007 р. № 182/4. - [Електронний ресурс]: Аудиторська палата України. - URL: <http://www.apu.com.ua/kontrol-yakosti> (дата звернення: 02.05.2024).

17. Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг: рішення Аудиторської палати України від 30.10.2014 р. № 302/9. - [Електронний ресурс]: Аудиторська палата України. - URL: <http://www.apu.com.ua/kontrol-yakosti> (з змінами та доповненнями). (дата звернення: 19.04.2024).

18. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 1 [Електронний ресурс]: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: 2018. - URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_1.pdf. (дата звернення: 22.09.2024).

19. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 2 [Електронний ресурс]: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: 2018. - URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_2.pdf. (дата звернення: 16.09.2024).

20. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 3 [Електронний ресурс]: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: 2018. – URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_3.pdf. (дата звернення: 17.09.2024).

21. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. – [Електронний ресурс]: Бібліотека бухгалтерського обліку. – URL: <http://www.uazakon.com/big/text574/pg1.htm> (дата звернення: 21.10.2024).

22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291. - [Електронний ресурс]; за станом на 05.01.2018 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 05.11.2024).

23. Азаренков Г.Ф. Економічний аналіз [Текст] : Навч. посіб. / Г.Ф. Азаренков, З.Ф. Петряєва, Г.Г. Хмеленко. - Х.: ХДЕУ, 2003. – 248 с.

24. Аналіз господарської діяльності [Текст] : навч. посіб. / В.О. Шевчук, О.В. Коновалова, В.П. Пантелеев. - К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2011. - 399 с.

25. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки [Текст]: навч. посібник / П.Й. Атамас. - 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2010. – 392

26. Бутинець Ф.Ф. Аудит [Текст] : [підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів] / Ф.Ф. Бутинець, 2-е вид. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 672 с.

27. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст] : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних

закладів; під заг. ред. Ф.Ф. Бутинця. - 8-ме вид., перероб. та доп. – Житомир : ПП "Рута", 2009. - 912 с.

28. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія і практика [Текст] : навч.-практ. посіб. / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. – К. : Центр учбової л-ри, 2010. – 536 с.

29. Бухгалтерський облік: практичний посібник [Текст] / М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова, О.В. Ковальова, В.Є. Тредіт. – Х.: 2015. – 334 с.

30. Виноградова М. О. Аудит [Текст] : навч. посіб. / М. О. Виноградова, Л. І. Жидеєва – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 654 с.

31. Волкова І.А. Методика аналізу експортно-імпортних операцій підприємств в діяльності підприємств [Електронний ресурс] : І.А. Волкова, І.В. Гірчук // ВІСНИК ЖДТУ № 3 (53). – URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/viewFile/66728/62421>

32. Голов С.Ф. Фінансовий облік [Текст] / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра, 2005. – 976 с.

33. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі [Текст] : практич. Посібник / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. - К.: Лібра, 2011. - 840 с.

34. Гончарук Я.А. Аудит [Текст] : навчальний посібник / Я.А. Гончарук, В.С. Рудницький, 3-тє вид. - К.: Знання, 2007. - 443 с.

35. Гордополов В.Ю. Методологічні положення бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій підприємств [Електронний ресурс]: АГРОСВІТ № 13. - 2018. – URL: http://www.agrosvit.info/pdf/13_2018/4.pdf (дата звернення: 17.04.2024).

36. Грабовецький Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність [Текст] : навч. посіб. / Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 281 с.

37. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності [Текст] : [підручник] / Н.О. Гура. – К.: ЦУЛ, 2010. – 320 с.

38. Дєєва Н.М. Аудит [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н.М. Дєєва, О.І. Дедіков – К.: Центр учбової літератури, Дніпропетровська держ. фінансова академія, 2007. – 182 с.
39. Демиденко С.Л. Оперативний економічний аналіз: сутність, переваги та недоліки [Електронний ресурс] / С.Л. Демиденко, Д.О. Димитрова. - Міжнародні економічні відносини та світове господарство Випуск 13, частина 1. – 2017. - URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15815/1>. (дата звернення: 19.05.2024).
40. Економічний аналіз: теорія і практика [Текст] : Підручник // за ред.. проф. Загороднього А.Г. - Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 428 с.
41. Економічний аналіз [Текст]: Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М.Загородна, Р.В.Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. – 624 с.
42. Завгородній В.Г. Облік, аналіз та аудит [Текст] : навчальний посібник / В.Г. Завгородній, Є.В. Мних, В.С. Рудницький. – К.: Кондор, 2010. – 618 с.
43. Загородній А.Г. Фінансовий словник. [Текст] : словник / 3-те вид., випр. та доп. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 587 с.
44. Іванова Н.А. Організація і методика аудиту [Текст] : навч. посіб. / Н.А. Іванова, О.В. Ролінський. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 216 с.
45. Івахненко С. Комп'ютерний аудит. Контрольні методики і технології [Текст] / С. Івахненко. - К.:Знання, 2005.- 286 с.
46. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу [Текст]: навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / В.М. Івахненко, М.І. Горбатов, 2-е вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 302 с.

47. Кім Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та їх заповнення [Текст] : навчальний посібник / Г. Кім, В. Сопко, С. Кім. – К.: Університет економіки та права «Крок», 2004. – 437 с.
48. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз [Текст] : Навч. посібник для студ. вищих навч. закл / Г.І Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. - Львів: Видавництво Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2006. – 428 с.
49. Коблянська, Г. Методика обліку експортно-імпортних операцій та складання і подання звітності за сегментами діяльності [Текст] / Г. Коблянська // Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць. Ч. 2. – 2007. – Вип. 70. – С. 268-275.
50. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування [Текст] : посібник. – К.: Центр навчальної літератури. - 2005. – 215 с.
51. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту [Текст] : [навч. посіб.] / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча, 3-є вид. – К.: Каравела, 2006. - 560 с.
52. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік в Україні [Текст] : основи та практика: навчальний посібник / В.С. Лень, В.В. Гливенко, 3-тє вид. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 608 с.
53. Максимова В.Ф. Облік у галузях економіки [Текст] / В.Ф. Максимова. – К.: ЦУЛ, 2010. – 494 с.
54. Мних Є.В. Фінансовий аналіз [Текст]: підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
55. Організація бухгалтерського обліку [Текст] : Підручник для студентів спец. “Облік і аудит” вищ. навч. закладів / За ред. проф. Бутинця Ф.Ф., 3-є вид., доп і перероб. - Житомир: ПП “Рута”, 2009. – 592 с.
56. Організація і методика проведення аудиту [Текст] : [навч.-практ. посіб.] / В.В. Сопко, В.П. Шило, Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна. – К.: Видавничий дім “Професіонал”, 2006. – 576 с.
57. Огійчук М.Ф. Організація і методика аудиту [Текст]: навч. посібник / М. Ф. Огійчук, К.О. Утенкова. – К.: Алерта, 2016. – 304 с.

58. Оляднічук Н.В. Облік експортно-імпортних операцій [Текст] : Н.В. Оляднічук, О.Д. Підлубна // Облік і фінанси, Уманський національний університет садівництва. - № 1 (75). - 2017. - С. 48-56.
59. Організація бухгалтерського обліку [Текст]: навч. посібник / За ред. В.С. Леня. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
60. Організація і методика аудиту [Текст]: навч. посібник / М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова. – К. : «Алерта», 2016. – 304 с.
61. Осовська Г.В. [Текст]: Економічний словник / Г.В. Осовська, О.О. Юркевич, Й.С. Завадська. – К.: Кондор, 2007. – 358 с.
62. Остап'юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції [Текст] / Н. А. Остап'юк // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1(55). – С. 127–129.
63. Пожарицька І. Проблемні аспекти формування аудиторського висновку [Текст] / І. Пожарицька // Бухгалтерський облік і аудит. - 2013. - № 3. - С. 49- 56.
64. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства [Текст] : навчальний посібник / за ред. проф. Покропивного С.Ф. – Київ: Конкор, 2006.– 528 с.
65. Пушкар М.С. Фінансовий облік [Текст] : підручник / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт - бланш, 2006. – 628 с.
66. Поскурович О.В. Моделювання рентабельності діяльності підприємства [Текст] / О. В. Поскурович, А. Ю. Басс // Вісник ХНУ. - 2015, № 3, Т. 3. - С. 209-212.
67. Пушкар М.С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація [Текст] : монографія / М. С. Пушкар, М.Г. Чумаченько. – Тернопіль: Карт - бланш, 2011. – 336 с.
68. Рудницький В.С. Аудит: робочі документи аудитора [Текст] : навч.-метод. посіб. / В.С. Рудницький, С.П. Лозовицький / Укоопспілка; Львівська комерційна академія. — Л.: ЛКА, 2007. — 216 с.
69. Савченко В.Я. Аудит [Текст] : навчальний посібник / В.Я. Савченко. - К.: КНЕУ, 2008. - 328 с.

70. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу [Текст] : [підручник] / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К.: КНЕУ, 2004. – 412 с.
71. Сокольська Р.Б. Фінансовий аналіз [Текст]: навч. посібник. / Р.Б. Сокольська, В.Д. Зелікман, Т.В. Акімова. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 92 с.
72. Сук Л.К. Фінансовий облік [Текст]: навч. посібник / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – К.: Знання, 2016. – 663 с.
73. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : навч. посіб. / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
74. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність [Текст] : [підручник] / Н.М. Ткаченко, 2-ге вид. - К.: Алерта, 2007. - 954 с.
75. Усач Б.Ф. Аудит [Текст] : навчальний посібник / Б.Ф. Усач, 4-е вид. – К.: Знання, 2007. – 231 с.
76. Усач Б.Ф. Організація і методика аудиту [Текст] : підручник / Б.Ф. Усач, З.О. Душко, М.М. Колос. – К.: Знання, 2006. – 295 с.
77. Утенкова К.О. Аудит [Текст]: навч. посібник / К.О. Утенкова. – К.: Алерта, 2011. – 408 с.
78. Шара Є.Ю. Фінансовий облік I [Текст]: навч. посібник / Є.Ю. Шара, І.Є. Соколовська-Гонтаренко. – К.: Центр учб. літ., 2016. – 336 с.